

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av förslag om reglering av avlöningen till den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen jämte en i ämnet väckt motion.

I skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret den 7 juni 1937 anhöll bankoutskottet, att fullmäktige ville låta verkställa viss utredning rörande avlöningsförhållandena för riksdagens personal, närmast avseende frågan om beredande av arvodesförhöjning åt nämnda personal. Fullmäktige uppdrogo i anledning därav den 10 juni 1937 åt riksgäldsfullmäktigen E. G. E. Eriksson och riksgäldskommissarien S. O. Widlund att verkställa och till fullmäktige inkomma med den av utskottet begärda utredningen.

Sedan utredningsmännen i skrivelse till fullmäktige den 16 december 1937 framlagt förslag till provisorisk arvodesförhöjning åt riksdagens personal under 1938 års riksdag, överlämnade fullmäktige förslaget till bankoutskottet med skrivelse den 22 december 1937. Med bifall till hemställan av utskottet i dess utlåtande nr 8 fattade 1938 års riksdag sedermera beslut i ämnet i överensstämmelse med utredningsmännens förslag.

Utredningsmännen hava därefter till fullmäktige inkommit med en den 14 december 1938 dagtecknad skrivelse, innefattande förslag till definitiv reglering av arvodena till riksdagens personal m. m. I skrivelsen hava utredningsmännen framlagt förslag till avlöningsbestämmelser för personal hos riksdagens kamrar, utskott och kansli m. m., vilka skulle ersätta nu gällande, av 1934 års riksdag fastställda avlöningsbestämmelser. Utredningsmännens skrivelse är intagen såsom *Bilaga A* till detta utlåtande, och får utskottet beträffande innehållet i skrivelsen hänvisa till denna bilaga (sid. 14 ff.).

Med skrivelse den 29 december 1938 hava fullmäktige i riksgäldskontoret överlämnat utredningsmännens förslag till bankoutskottet och därvid under framhållande, att fullmäktige ansett sig böra för egen del yttra sig över förslaget endast såvitt detsamma avsåge den fullmäktige direkt underställda personalen, tillstyrkt vad därutinnan föreslagits.

Efter det bankoutskottet överlämnat fullmäktiges skrivelse jämte utredningsmännens förslag till kamrarnas herrar talmän och dessa anmodat kanslideputerade att inkomma med yttrande i ärendet, hava kanslideputerade i skrivelse den 31 januari 1939 anfört följande.

Kanslideputerade, som punkt för punkt prövat det föreliggande förslaget, hade icke något att erinra mot den reglering, detsamma avsåge att giva ar-

vodena för riksdagens personal. I fråga om detaljutformningen av förslaget i de delar, som berörde kanslideputerade och dem underställd personal, ville kanslideputerade allenast föreslå följande ändringar. Enär kanslideputerade för innevarande riksdag såsom sin sekreterare anställt person med annan anställning inom riksdagen, varvid arvudet för denne med hänsyn härtill satts till lägre belopp än det i 1 § avlöningsbestämmelserna angivna, syntes arvudet för sekreterare i riksdagens kansli böra bestämmas till *högst* 420 kronor för månad. Vidare syntes beloppet av det arvode, kanslideputerade jämlikt 8 § avlöningsbestämmelserna ägde bestämma för upprättande av vederbörliga register för varje lagtima riksdag, böra fastställas till 4,500 kronor. I samband härmed syntes bestämmelsen om arvode för kontrollant å nämnda arbete böra så utformas, att, därest kanslideputerade ansåge erforderligt att anställa särskild kontrollant av nämnda arbete, såsom arvode härför finge utgå högst 500 kronor efter kanslideputerades bestämmande.

I en till bankoutskottet avlåten, den 11 februari 1939 dagtecknad skrivelse hava *kamrarnas herrar talmän* meddelat, att frågan behandlats vid samma dag hållet talmanssammanträde i närvaro av de ständiga utskottens ordförande samt kanslideputerade. I enlighet med den mening, som vid sammanträdet gjorde sig gällande, hava herrar talmän föreslagit, att utredningsmännens förslag till avlöningsbestämmelser måtte godkännas med de jämkningar, som ifrågasatts av kanslideputerade, samt med de tillägg eller ändringar, som ytterligare må befinnas erforderliga vid bifall till ett vid nämnda talmanssammanträde jämväl behandlat förslag rörande avlöningsförhållandena för vissa av riksdagens tjänstemän, vilket sistnämnda förslag av talmännen med särskild skrivelse samtidigt överlämnades till utskottet.

Med skrivelse den 14 juni 1938 överlämnade kamrarnas herrar talmän till fullmäktige i riksgäldskontoret en av ordförandena och vice ordförandena i riksdagens båda lagutskott hos talmännen gjord framställning om förbättrade avlöningsförhållanden för lagutskottens tjänstemän; och anhöllo talmännen därvid, att framställningen måtte tagas under övervägande i samband med den utredning, som kunde komma att verkställas angående ordnande av avlöningsförhållandena för riksdagens personal. I anledning därav beslöto fullmäktige den 21 juni 1938 att berörda framställning skulle tagas under övervägande vid den utredning rörande nyssnämnda avlöningsförhållanden, vars verkställande fullmäktige den 10 juni 1937 uppdragit åt ovan omförmälda utredningsmän.

Utredningsmännen hava i skrivelse till fullmäktige den 28 december 1938 i samband med behandling av ovan omförmälda framställning rörande lagutskottens tjänstemän framlagt förslag i fråga om avlöningsförmånerna å vissa högre befattningar hos riksdagen. Utredningsmännens skrivelse är intagen såsom *Bilaga B* till detta utlåtande, och får utskottet beträffande innehållet i skrivelsen hänvisa till denna bilaga (sid. 24 ff.).

Sedan fullmäktige med särskilda skrivelser den 4 januari 1939 till herrar talmän överlämnat utredningsmännens skrivelse och dessa anmodat kansli-

deputerade att inkomma med yttrande i ärendet, hava kanslideputerade i skrivelse den 20 i samma månad anfört följande.

Utredningsmännen hava, under betonande av vikten att riksdagens olika organ vid utseende av sina ledande tjänstemän icke bindas av bestämmelser begränsande deras möjlighet att tillförsäkra sig erforderlig sakkunskap, funnit sig med hänsyn härtill böra närmare ingå på tre alternativ för arvodesfrågans lösning, nämligen dels en generell höjning av arvoden, dels beviljande av tilläggsarvoden i särskilda fall, dels slutligen återinförande av det tidigare tillämpade systemet med rätt till ersättning för mistad avlöning i statstjänst för vissa i sådan tjänst anställda tjänstemän hos riksdagen, bland andra sekreterare och notarier med sekreterargöromål hos lagutskotten.

Vid prövningen av dessa tre utvägar för lösningen av det till kanslideputerade remitterade spörsmålet rörande ifrågavarande tjänstemän i vad avser lagutskotten hava kanslideputerade funnit sig böra förorda en reglering enligt det andra i ordningen av nämnda alternativ, vilket i den utsträckning det hittills kommit att tillämpas fungerat tillfredsställande, eller alltså att tilläggsarvoden må kunna efter en från fall till fall verkställd prövning tillerkännas vederbörande tjänsteman. Tillika få kanslideputerade för egen del förklara sig beredda att, för den händelse denna prövning finnes böra ankomma på kanslideputerade, upptaga och avgöra kanslideputerade underställda fall, där dylikt tilläggsarvode föreslås av vederbörande utskott.

I en till bankoutskottet avlåten, den 11 februari 1939 dagtecknad skrivelse hava *kamrarnas herrar talmän* meddelat, att de av utredningsmännen upptagna spörsmålen behandlats vid samma dag hållet talmanssammanträde i närvaro av de ständiga utskottens ordförande samt kanslideputerade. I enlighet med den mening, som gjorde sig gällande hos flertalet av de i sammanträdet deltagande, hava herrar talmän föreslagit, att bankoutskottet måtte utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till de bestämmelser, som erfordrades för arvodesfrågans lösning i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som betecknats såsom utredningsmännens andra alternativ, dock att uppkommande frågor om tilläggsarvoden borde bedömas efter omständigheterna från fall till fall samt beviljandet av sådant arvode förty icke nödvändigt vara knutet vid den i utredningsmännens motivering angivna förutsättningen, att »det efter prövning visat sig vara erforderligt att bevilja dylikt arvode för att förvärva särskild kvalificerad person till viss befattning eller bibehålla en sådan person vid befattningen». Med avseende å prövningen av ärenden angående tilläggsarvoden enligt förevarande alternativ syntes utredningsmännens förslag om ett enklare och mindre omständligt förfarande än det i § 3 mom. 2 av reglementariska föreskrifter för riksdagen stadgade vara förtjänt av allvarligt övervägande. Dock syntes det talmännen knappast lämpligt att överlämna beslutanderätten i dessa ärenden till kanslideputerade, utan ville talmännen föreslå, att beslutanderätten förbehölles riksdagens kamrar. Det syntes talmännen icke kunna möta några principiella betänkligheter att i avlöningsbestämmelserna införa ett stadgande därom, att, då fråga om tilläggsarvode uppkomme inom ett utskott, utskottet skulle, efter inhämtande av kanslideputerades yttrande, avgiva förslag direkt hos kamrarna, samt att, då det gällde sekreterare hos någon av kamrarna,

av vederbörande kammars talman väckt förslag i ämnet skulle av kansli-deputerade med eget yttrande direkt underställas riksdagen. Därest en sådan behandlingsordning bleve beslutad, borde övervägas, huruvida detta påkallade någon ändring i § 3 mom. 2 av reglementariska föreskrifter för riksdagen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en av herr *Lundqvist* under nr 323 i andra kammaren väckt *motion*, i vilken hemställas, att riksdagen i huvudsaklig anslutning till vad i motionen anföres ville vidtaga ändringar i avlöningsbestämmelserna för riksdagens befattningshavare samt att bankoutskottet ville utarbeta härför erforderliga textändringar.

Motionen åsyftar dels en definitiv arvodesreglering för riksdagens personal i allmänhet, dels en viss höjning av arvoden till de ständiga utskottens sekreterare, dels ock införande av en bestämmelse om beviljande i särskilda fall av tilläggsarvoden åt vissa högre befattningshavare, i den mån dessa icke på grund av övergångsbestämmelsen till gällande avlöningsreglemente vore tillförsäkrade rätt till viss ersättning för mistade avlöningsförmåner. Tilläggsarvode skulle utgå med ungefär samma belopp, som skulle hava tillkommit vederbörande, därest nämnda övergångsbestämmelse varit tillämplig.

Beträffande motiveringen i övrigt för det i motionen gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

I skrivelse till herrar talmän den 4 mars 1939 har *statsutskottet* — med överlämnande av en av utskottets kanslister gjord framställning — hemställt om sådan ändring av avlöningsbestämmelserna, att möjlighet bereddes statsutskottet att anställa notarier, som icke hava att förrätta sekreterargöromål. I berörda skrivelse anföres följande.

Enligt de avlöningsbestämmelser, som för närvarande gälla för hos riksdagen anställd personal, äger ständigt utskott med undantag av statsutskottet anställa notarier, som icke hava att förrätta sekreterargöromål. Det särskilt under de senare riksdagarna mycket forcerade arbetet hos statsutskottet har gjort det nödvändigt att utnyttja de hos utskottet anställda kanslisterna för arbete, för vilka dessa befattningshavare egentligen icke äro avsedda samt även att låta dem i stor utsträckning vid tillfällen, då arbetsbördan hos utskottet så påfordrat, bestrida vissa sekreterargöromål. Då vidare, enligt vad erfarenheten visat, statsutskottets kanslister överhuvud taget numera i fråga om arbetsuppgifternas art och omfattning i allmänhet torde hava samma ställning som notarier utan sekreterargöromål hos övriga ständiga utskott har statsutskottet ansett starka skäl föreligga för att en ändring härutinnan åvägbringas redan för innevarande-års riksdag. Statsutskottet synes böra få möjlighet att i likhet med övriga ständiga utskott anställa även notarier, som ej hava att förrätta sekreterargöromål, i avlöningsbestämmelserna upptagna under beteckningen »annan notarie».

Sedan herrar talmän anmodat kanslideputerade att inkomma med yttrande över statsutskottets skrivelse, hava *kanslideputerade* i skrivelse den 8 mars 1939 förklarat sig icke hava något att erinra mot den av utskottet gjorda framställningen samt framlagt förslag om erforderliga ändringar i avlöningsbestämmelserna.

I en till bankoutskottet ställd, den 9 mars 1939 dagteknad skrivelse hava *kamrarnas herrar talmän* — med överlämnande av statsutskottets framställning jämte kanslideputerades däröver avgivna yttrande — föreslagit, att i avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal måtte införas ett stadgande, som möjliggjorde för statsutskottet att i likhet med riksdagens övriga ständiga utskott anställa notarier, som ej hade att förrätta sekreterargöromål, i avlöningsbestämmelserna upptagna under beteckningen »annan notarie».

De spörsmål rörande avlöningsförhållandena för riksdagens personal, som Utskottet nu föreligga till omprövning, avse i första hand en definitiv reglering av arvodena till denna personal. Förslaget härutiinnan innebär, såsom närmare framgår av utredningsmännens i Bilaga A intagna skrivelse, att arvodena skulle förhöjas med ungefär samma belopp, med vilka befattningshavare i statens tjänst i motsvarande löneställning fått sina avlöningsförmåner förhöjda genom 1938 års lönereglering, varvid såsom utgångspunkt för beräkningen av löneförhöjningen tagits år 1934, d. v. s. det år, då de nuvarande arvodena för riksdagens personal fastställdes. Enligt förslaget skulle den provisoriska arvodesförhöjning, som med belopp av 54 kronor i månaden utgick under 1938 års riksdag till en var hos riksdagen anställd befattningshavare, från och med innevarande års riksdag ersättas av en definitiv förhöjning av arvodena, uppgående till 75 kronor i månaden för sekreterare hos annat ständigt utskott än statsutskottet och för notarie med sekreterargöromål samt till 60 kronor i månaden för en var av riksdagens övriga befattningshavare. I samband härmed skulle motsvarande förhöjning ske av dels arvodet till den tjänsteman i vardera kammaren, som utses att biträda kammarens sekreterare, dels ock för vissa arvoden föreskrivna maximibelopp. Förslaget i denna del har tillstyrkts av kanslideputerade och kamrarnas herrar talmän. Även utskottet får för sin del biträda detsamma.

De arvoden, som enligt den föreslagna regleringen skulle utgå å de olika befattningarna, hava införts under 1 § i ett utredningen bilagt, å sid. 20—23 intaget förslag till nya avlöningsbestämmelser för riksdagens personal, vilka skulle ersätta de nu gällande, av 1934 års riksdag godkända bestämmelserna. I överensstämmelse med grunderna för regleringen är i nämnda paragraf månadsarvodet till sekreterare hos riksdagens kansli upptaget med 420 kronor. Kanslideputerade hava i sitt yttrande i ärendet meddelat, att de för innevarande riksdag å denna befattning anställt en person, som samtidigt innehade annan anställning hos riksdagen, samt att arvodet till denne med hänsyn därtill satts lägre än det i avlöningsbestämmelserna angivna. Kanslideputerade hava därför ifrågasatt, att arvodet å ifrågavarande sekreterarbefattning måtte bestämmas till *högst* 420 kronor för månad. I anslutning till syftet med detta förslag, som biträts av herrar talmän, har utskottet i 1 § avlöningsbestämmelserna under rubriken Riksdagens kansli intagit en anmärkning av innebörd, att kanslideputerade skola under nyss angivna förutsättning fastställa arvodet för ifrågavarande sekreterare till lägre be-

lopp än 420 kronor i månaden. Då de skäl, som kunna anföras för arvodesnedsättning vid förening av befattning såsom sekreterare hos riksdagens kansli med annan befattning hos riksdagen, torde hava samma giltighet beträffande förening av befattning såsom sekreterare hos tillfälligt utskott med annan befattning hos riksdagen, har utskottet under rubriken Tillfälliga utskott fogat en anmärkning av samma innebörd som nyssnämnda anmärkning under rubriken Riksdagens kansli. Härvid har dock i syfte att ernå ett så vitt möjligt likartat bedömande av hithörande arvodesfrågor syntts böra föreskrivas att tillfälligt utskott före fastställande av arvode i här avsedda fall skall inhämta yttrande i ärendet från kanslideputerade.

De av utredningsmännen i övrigt föreslagna ändringar i 1 § avlöningsbestämmelserna, som ej sammanhånga med själva arvodesregleringen, avse upptagandet i bestämmelserna av befattningar såsom portvakt, kanslibiträde, skrivbiträde och hisskonduktör. I den mån detta förslag, såsom fallet är med ifrågavarande portvakter och hisskonduktörer, berör personal, som för närvarande är underställd fullmäktige i riksgäldskontoret och erhåller avlöning från anslag under rubriken riksdagens hus, har förslaget tillstyrkts av fullmäktige. Vad utredningsmännen i nu förevarande avseenden föreslagit har biträtts av kanslideputerade och herrar talmän. Förslaget har icke heller givit utskottet anledning till erinran.

Utredningsmännen hava vidare föreslagit vissa tillägg till 7 och 9 §§ avlöningsbestämmelserna. Dessa tillägg innebära i huvudsak stadgande av viss tjänstgöringsskyldighet för de hos kamrarna och utskotten anställda vaktmästarna (7 § 1 mom.), bestämmelse om tjänstedräkt för vaktmästare m. fl. (7 § 2 mom.) samt föreskrift rörande förfarandet vid bestämmandet av ersättning till personal hos utrikesutskottet (9 §). Ifrågavarande förslag, för vilka närmare redogöres å sid. 18—19 här nedan, hava icke föranlett någon erinran från kanslideputerade eller herrar talmän. Även utskottet får tillstyrka, att nämnda paragrafer givas den lydelse, utredningsmännen föreslagit.

Av övriga paragrafer i förslaget till avlöningsbestämmelser äro 2—6 §§ och 8 § av samma innehåll som motsvarande paragrafer i 1934 års avlöningsbestämmelser. Föreskriften i 10 § angående förhandlingsrätt för riksdagens personal har införts i avlöningsbestämmelserna i enlighet med beslut av 1938 års riksdag. Övergångsbestämmelsen, enligt vilken vissa vid 1934 års riksdag anställda tjänstemän bibehållas vid rätt till viss ersättning för mistade avlöningsförmåner i statstjänst, är av samma sakliga innehåll som motsvarande stadgande i gällande avlöningsbestämmelser.

Utöver de ändringar och tillägg till avlöningsbestämmelserna, som föreslagits av utredningsmännen, hava kanslideputerade, såsom framgår av redogörelsen å sid. 2, ifrågasatt en ändring av 8 § i bestämmelserna av innebörd, att arvodet för upprättande och korrekturläsning av årsregistren för riksdagens protokoll med bihang skulle höjas från 4,000 kronor till 4,500 kronor, varjämte viss omformulering skulle ske av den i samma paragraf intagna bestämmelsen om ett kontrollantarvode för registerarbetet. Utskottet,

som i likhet med herrar talmän biträder vad kanslideputerade härutinnan föreslagit, har avfattat nyssnämnda paragraf i överensstämmelse därmed.

Vidkommande härefter frågan om avlöningsförmånerna å vissa högre befattningar hos riksdagen, nämligen befattningarna såsom sekreterare hos kammare, sekreterare hos ständigt utskott och notarie med sekreterargöromål, avvisas i den i ärendet verkställda utredningen, vilken återfinnes i Bilaga B, tanken på en generell förhöjning av ifrågavarande förmåner utöver den ovan föreslagna definitiva arvodesregleringen. Av utredningen framgår emellertid, att det i vissa fall kan vara erforderligt att bereda en högre ersättning än de i avlöningsbestämmelserna fastställda. Av de olika förslag i sådant avseende, som diskuterats av utredningsmännen, hava såväl kanslideputerade som herrar talmän i princip förordat det såsom alternativ 2 betecknade förslaget, vilket innebär, att särskilda tilläggsarvoden skulle kunna efter prövning i varje särskilt fall beviljas, då så erfordras för att förvärva särskild kvalificerad person till viss befattning eller bibehålla sådan person vid befattningen. Dylikt arvode skulle dock icke kunna beviljas befattningshavare, som enligt övergångsbestämmelsen är berättigad till viss ersättning för mistad avlöning, eller befattningshavare, som vid sidan av riksdagstjänsten uppehåller statstjänst. Det skulle sålunda krävas, att befattningshavaren huvudsakligen ägnar sig åt riksdagstjänstgöringen. Tilläggsarvode skulle ifråga om statstjänsteman bestämmas till det belopp för månad räknat, som ungefär motsvarar vad tjänstemannen i genomsnitt för månad under hela riksdagstiden skulle uppbära, därest ovanberörda övergångsbestämmelse varit tillämplig å honom. Till icke-statsanställd befattningshavare skulle tilläggsarvode bestämmas med utgångspunkt från belopp, som beviljats statstjänsteman å motsvarande befattning.

Vad sålunda föreslagits av utredningsmännen har föranlett den erinran från herrar talmän, att frågor om tilläggsarvoden borde bedömas efter omständigheterna från fall till fall samt beviljandet av sådant arvode således icke nödvändigt vara knutet vid den ovan angivna förutsättningen, att dylikt arvode erfordrades för att förvärva särskild kvalificerad person till viss befattning eller bibehålla sådan person vid befattningen.

Enligt utskottets mening torde de arvoden, som jämlikt föreliggande förslag till avlöningsbestämmelser för riksdagens personal skulle utgå å här ifrågavarande högre befattningar, i flertalet fall vara tillräckliga för ernående av en tillfredsställande rekrytering av befattningarna. Då emellertid i vissa fall förhöjning av arvodesbeloppen i fortsättningen liksom hittills kan vara motiverad, har utskottet icke ansett sig böra motsätta sig förslaget, att tilläggsarvode skall kunna beviljas efter särskild prövning. Beträffande de i det föregående berörda förutsättningarna för beviljande av dylikt arvode vill utskottet ansluta sig till vad som föreslagits av utredningsmännen, dock att i anslutning till det jämkningsförslag, som framställt av herrar talmän, tilläggsarvode synes kunna beviljas jämväl, då andra synnerliga skäl än de av utredningsmännen angivna föreligga. Storleken av tilläggsarvode synes

böra bestämmas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall, varvid i fråga om statstjänsteman dylikt arvode lämpligen skulle kunna beräknas med ledning av det belopp, som skulle utgå, därest övergångsbestämmelsen vore tillämplig. I varje fall torde sistnämnda belopp få anses vara det högsta, som skulle kunna beviljas.

Beträffande prövningen av ärenden rörande tilläggsarvoden hava utredningsmännen erinrat, att denna hittills skett i den ordning, som stadgas i § 3 mom. 2 reglementariska föreskrifter för riksdagen, d. v. s. framställning av vederbörande riksdagsorgan har behandlats vid talmanssammanträde i närvaro av de ständiga utskottens ordförande och kanslideputerade, och talmännen hava gjort framställning till bankoutskottet, som därefter framlagt förslag för riksdagen. Då denna procedur syns utredningsmännen vara alltför omständlig, hava de ifrågasatt införande av ett enklare förfarande, som skulle stå i bättre proportion till ärendenas vikt. I sådant avseende borde det enligt utredningsmännen övervägas att anförtro beslutanderätten i ärenden angående tilläggsarvoden antingen åt vederbörande kammare eller utskott efter kanslideputerades hörande eller ock direkt åt kanslideputerade. Dessa hava även förklarat sig beredda att, därest så skulle påkallas, utöva den befogenhet, som sistnämnda alternativ innebär. Herrar talmän hava emellertid ansett beslutanderätten böra förbehållas riksdagens kamrar, varvid det i fråga om tilläggsarvode åt tjänsteman hos utskott skulle ankomma på utskottet att efter kanslideputerades hörande avlåta framställning till kamrarna. Beträffande tilläggsarvode åt sekreterare hos kammare skulle av kammarens talman väckt förslag av kanslideputerade med eget yttrande direkt underställas kamrarna.

Vid prövning av de sålunda framkomna förslagen om ett förenklat sätt för handläggning av ifrågavarande avlöningsärenden har utskottet icke funnit tillräckliga skäl föreligga att frånga den ordning, som hittills tillämpats, och får därför förorda, att stadgandet i § 3 mom. 2 reglementariska föreskrifter även i fortsättningen tillämpas i förevarande fall. Den förenklingen synes dock enligt utskottets mening kunna genomföras, att tilläggsarvode till viss befattningshavare skulle kunna beviljas att utgå tillsvidare, varigenom skulle vinnas, att årliga riksdagsbeslut för sådant fall ej skulle erfordras.

Vad härefter angår frågan om införande i avlöningsbestämmelserna av ett särskilt stadgande rörande här avsedda tilläggsarvoden har utskottet kommit till den uppfattningen, att då framställningar om dylika arvoden enligt utskottets förslag skulle ske i samma ordning såsom hittills och beslutanderätten i varje särskilt fall alltså tillkomma riksdagens kamrar, något särskilt stadgande i ämnet icke erfordras. De synpunkter, som av utskottet ovan framhållits rörande förutsättningen för beviljande av tilläggsarvoden och storleken av desamma, torde emellertid kunna vara vägledande vid prövningen av här ifrågavarande ärenden.

Med den ståndpunkt, utskottet intagit till de spörsmål, som varit föremål för behandling här ovan, torde syftet med den i ämnet väcka motionen II: 323 få anses vara i huvudsak tillgodosett.

Vad slutligen angår förslaget om beredande av möjlighet för statsutskottet att i likhet med övriga ständiga utskott anställa notarier, som ej hava att förrätta sekreterargöromål, har utskottet funnit sig böra biträda detta förslag. — I samband härmed har utskottet funnit sig böra å förteckningen över befattningar hos statsutskottet upptaga en befattning såsom vaktmästarbiträde. Härigenom skulle det bli möjligt för statsutskottet att i likhet med övriga ständiga utskott anställa sådana biträden, om så skulle befinnas lämpligt.

I anslutning till vad utskottet i det föregående anfört har utskottet upprättat förslag till nya avlöningsbestämmelser för riksdagens personal. Såsom av det ovan anförda framgått, avviker detta förslag från utredningsmännens förslag endast därutinnan, att vissa ändringar och tillägg gjorts beträffande 1 och 8 §§.

De nya avlöningsbestämmelserna synas böra tillämpas från början av innevarande års riksdag, dock att den i 1 § under rubriken Tillfälliga utskott intagna föreskriften angående arvodesreduktion vid tjänsteförening torde böra tillämpas först från och med nästkommande års riksdag.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen må godkänna härvid fogade, såsom bankoutskottets förslag betecknade förslag till avlöningsbestämmelser för personal hos riksdagens kamrar, utskott och kansli m. m., att tillämpas från början av 1939 års riksdag, dock att den föreskrift, som återfinnes i den uti 1 § under rubriken Tillfälliga utskott intagna anmärkningen, skall tillämpas först från början av 1940 års riksdag;

2) att förevarande motion II: 323 må anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört och hemställt.

Stockholm den 16 mars 1939.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Ehrenberg, Berling, Friggerdker, Sandén*, Nilsson i Mölndal, von Horn och Ohlin*;

från andra kammaren: herrar Lovén, Paulsen, Andersson i Falkenberg*, K. A. Westman, Osberg, Andersson i Munkaljungby, Andersson i Lindome* och Henriksson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bankoutskottets

Förslag

till

avlöningsbestämmelser för personal hos riksdagens kamrar, utskott och kansli m. m.

1 §.

Arvode utgår till nedanstående befattningshavare med följande belopp för månad:

Kamrarna:

Sekreterare	kronor 1,320
Notarie (stomnotarie)	» 840
Förste stenograf	» 840
Stenograf	» 708
Förste kanslist	» 708
Kanslist, tillika registrator	» 600
Kanslist	» 492
Förste vaktmästare och vaktmästare, som ombesörjer utdelningen av postförsändelser till kamrarnas ledamöter (postvaktmästare)	» 474
Vaktmästare, som tjänstgör såsom biträde åt postvaktmästaren hos andra kammaren	» 438
Annan vaktmästare	» 402

Anm. Därest viss tjänsteman inom kammars kansli utses av talmannen att vid förfall för sekreteraren bestrida sekreterargöromålen inom kammaren och i övrigt biträda sekreteraren, utgår till sådan tjänsteman, utöver arvode, särskild ersättning med 200 kronor för månad, dock att arvodet jämte berörda ersättning ej må överstiga 980 kronor för månad.

Statsutskottet:

Sekreterare	kronor 1,320
Notarie, som tillika förrättar sekreterargöromål	» 900
Annan notarie	» 564
Kamrerare	» 708
Registrator	» 600
Kanslist	» 492
Förste vaktmästare	» 438
Vaktmästare	» 402
Vaktmästarbiträde	» 222

Konstitutions-, bevillnings-, banko-, första och andra lag- samt jordbruksutskotten:

Sekreterare	kronor 1,125
Notarie, som tillika förrättar sekreterargöromål	» 900
Annan notarie	» 564
Kanslist	» 492
Vaktmästare	» 402
Vaktmästarbiträde	» 222

Tillfälliga utskott:

Sekreterare	kronor	420
vilket arvode dock ej må överstiga 1,680 kronor för riksdag.		

Anm. Därest såsom sekreterare hos tillfälligt utskott anställes befattningshavare, som tillika tjänstgör å annan befattning hos riksdagen, skall arvodet till sekreteraren bestämmas till det lägre belopp än 420 kronor i månaden, som utskottet efter inhämtande av kanslideputerades yttrande finner skäligt. Arvodet må icke utgå under längre tid än fyra månader för riksdag.

Riksdagens kansli:

Sekreterare	kronor	420
vilket arvode dock ej må överstiga 1,680 kronor för riksdag.		
Korrekturläsare	»	528
Vaktmästare	»	438

Anm. Därest såsom sekreterare hos riksdagens kansli anställes befattningshavare, som tillika tjänstgör å annan befattning hos riksdagen, skall arvodet till sekreteraren bestämmas till det lägre belopp än 420 kronor i månaden, som kanslideputerade finna skäligt. Arvodet må icke utgå under längre tid än fyra månader för riksdag.

Gemensam personal:

Portvakt	kronor	438
Kanslibiträde	»	360
Skrivbiträde	»	270
Hisskonduktör	»	120

2 §.

Arvode beräknas från inträde i tjänstgöring samt utbetalas vid utgången av varje månad och sista gången efter slutad tjänstgöring.

Vid beräkning av arvode för del av månad räknas månaden till 30 dagar.

3 §.

Arvodena upphöra:

för kamrarnas sekreterare, notarien och förste stenograferna samt två kanslister hos vardera kammaren, första vaktmästarna hos kamrarna och de vaktmästare, som ombesörja utdelningen av postförsändelser till kamrarnas ledamöter, ävensom för en vaktmästare hos vardera kammaren, sedan fjorton dagar efter riksdagens avslutande tilländagått;

för en å tryckeriavdelningen anställd vaktmästare, sedan 30 dagar, samt för övriga å riksdagens kanslis tryckeriavdelning anställda tjänstemän och vaktmästare, sedan en tid av 25 dagar efter riksdagens slut förflutit; och

för övrig personal med den dag, då tjänstgöringen för en var av dem slutar.

4 §.

Den efter riksdagens slut för tjänstemännen i tryckeriavdelningen anslagna avlöning, utgörande vedergällning för korrekturläsning samt tillsynen å tryckning och expediering av alla sådana riksdagshandlingar, vilka icke före riksdagens avslutande hinna tryckas och till expedition befordras, med undantag av registret över kamrarnas protokoll och bihanget därtill, får icke utbetalas förr än det ifrågavarande arbetet blivit behörigen fullbordat; och skola vaktmästarna för dem tillagd avlönings åtnjutande vara skyldig att, så länge tryckningen av riksdagshandlingarna efter riksdagens slut fortgår, förrätta alla de göromål, som därav påkallas.

5 §.

Kanslideputerade äga att vid slutet av varje riksdag använda högst 500 kronor till biträde vid utarbetande och expediering av riksdagsbeslutet.

6 §.

Innan sista andelen av här omförmålt arvode må utbetalas, skall det vara behörigen styrkt, att vederbörande tjänsteman i föreskriven ordning avlämnat ej mindre de utskottens särskilda arkiv tillhörande böcker och handlingar, som dessa tjänstemän under riksdagen haft om händer, än ock de böcker, som från riksdagens bibliotek blivit till dem utlånade.

7 §.

1. Det åligger vaktmästare hos kammare att utan särskild ersättning tjänstgöra hos utskott samt vaktmästare och vaktmästarbiträde hos utskott att likaledes utan särskild ersättning tjänstgöra i kammare under tid, då plenum pågår.

2. Vaktmästare, portvakt, vaktmästarbiträde och hisskonduktör äro skyldiga att under tjänstgöring vara iförda tjänstedräkt, vilken utlämnas såsom lån.

3. Vid slutet av varje riksdag må till vardera av de under hela riksdagen i kamrarna anställda förste vaktmästarna och till de kamrarnas vaktmästare, som ombesörja utdelningen av postförsändelser till kamrarnas ledamöter, utbetalas ett belopp av 50 kronor. Därjämte må, jämväl vid slutet av varje riksdag, till en var av de vaktmästare, portvakter, vaktmästarbiträden och hisskonduktörer, vilka efter klockan elva e. m. tjänstgjort vid aftonplena, utbetalas en extra ersättning av fyra kronor för varje gång sådan tjänstgöring ägt rum.

8 §.

Genom kanslideputerades försorg och på sätt desamma äga närmare bestämma skola upprättas vederbörliga register för varje lagtima riksdag. I arvode för registrens upprättande och korrekturläsning må enligt kanslideputerades bestämmande utgå högst 4,500 kronor för riksdag, som varar minst fyra månader. För riksdag, som pågår kortare tid, må ifrågavarande arvode kunna av kanslideputerade minskas i skälig omfattning. Därest kanslideputerade finna erforderligt anställa en kontrollant av ifrågavarande arbete, må såsom arvode härför likaledes efter kanslideputerades bestämmande utgå högst 500 kronor för riksdag.

9 §.

Då inom ständigt utskott behov föreligger att för behandling av visst eller vissa ärenden tillkalla utom utskottets kansli stående person att biträda utskottet ävensom då fråga är om ersättning åt tjänstemän och betjante i utrikesutskottet eller i särskilt eller sammansatt utskott, skall utskottet beträffande ersättning åt sålunda tillkallat biträde eller sålunda anställd kanslipersonal inhämta kanslideputerades yttrande, innan hos kamrarna förslag i ämnet avgives.

10 §.

Förening av tjänstemän äger rätt att förhandla med kanslideputerade beträffande sina allmänna anställnings-, arbets- och avlöningsvillkor ävensom beträffande tillämpningen av sådana villkor, dock utan att inskränkning därigenom göres i riksdagens vederbörande organ tillkommande beslutande-rätt.

11 §.

Ovanstående bestämmelser förbliva gällande, intill dess riksdagen annorlunda beslutar.

Övergångsbestämmelse.

Den, som vid 1934 års riksdag var anställd i befattning såsom sekreterare hos kammare eller hos ständigt utskott, såsom notarie med sekreterargörö-
må! eller såsom kamrerare hos statsutskottet, med vilken enligt 1933 års
avlöningsbestämmelser var förenad rätt till ersättning för mistade avlönings-
förmåner i statstjänst, må vid fortsatt anställning hos riksdagen i samma be-
fattning eller i annan befattning, med vilken enligt nämnda avlöningsbe-
stämmelser var förenad dylik rätt, utöver arvode enligt 1 § härövan, uppbära
ersättning med hälften av vad han visat sig hava på grund av tjänstgöring
hos riksdagen avstått av till innehavd statstjänst hörande avlöningsförmåner;
skolande ersättning, varom nu förmäles, utbetalas vid utgången av varje
månad och sista gången efter slutad tjänstgöring.

Bilaga A.

Till Herrar Fullmäktige i riksgäldskontoret.

I skrivelse till fullmäktige den 7 juni 1937 anhöll bankoutskottet, att fullmäktige ville låta verkställa viss i skrivelsen ifrågasatt utredning beträffande avlöningsförhållandena för riksdagens personal. I avseende härå anförde utskottet bland annat följande.

En omprövning av lönefrågan för riksdagens personal syntes utskottet motiverad därav, att denna personal icke erhållit någon kompensation för den ökning i levnadskostnaderna, som inträtt sedan nu gällande arvoden fastställdes år 1934. Att märka vore även, att det icke vore avsett, att riksdagens personal skulle komma i åtnjutande av den provisoriska avlöningsförstärkning, som enligt 1937 års riksdags beslut skulle för budgetåret 1937/38 utgå till vissa befattningshavare i statens tjänst. Åtgärder syntes fördenskull i första hand böra vidtagas i syfte att bereda riksdagens personal en löneförhöjning, i huvudsak motsvarande vad som tillkommit statens tjänstemän sedan år 1934. Utskottet ville vidare erinra, att utredning angående lönereglering för statens befattningshavare påginge genom 1936 års lönekommitté. Kommitténs förslag kunde enligt vad utskottet inhämtat beräknas föreligga i så god tid, att därpå grundat förslag till lönereglering kunde förväntas bliva framlagt för 1938 års riksdag. Det syntes i anslutning härtill böra övervägas, huruvida och i vad mån ifrågavarande förslag vore av beskaffenhet att böra påverka lönesättningen för riksdagens personal.

Enligt utskottets mening borde utredningen bedrivas så, att redan vid början av 1938 års riksdag förslag kunde framläggas för utskottet i fråga om en provisorisk arvodesförhöjning för riksdagens personal, att utgå under samma riksdag. Därest senare under 1938 års riksdag lönereglering skulle genomföras för statstjänstemännen, syntes därav betingat förslag till definitiv reglering av avlöningen till riksdagens personal snarast böra underställas utskottet.

Vid sammankomsten den 10 juni 1937 uppdrogo fullmäktige åt understecknade att verkställa och till fullmäktige inkomma med den av bankoutskottet begärda utredningen. I anledning härav framlade vi i skrivelse till fullmäktige den 16 december 1937 förslag om provisorisk arvodesförhöjning åt riksdagens personal under 1938 års riksdag. I denna skrivelse framhöllo vi, att det vore vår avsikt att sedermera — antingen mot slutet av 1938 års riksdag eller ock, därest så skulle befinnas lämpligare med hänsyn till frågans samband med den väntade löneregleringen för statens tjänstemän, under hösten 1938 — inkomma till fullmäktige med förslag till ordnande av avlöningsförhållandena för riksdagens personal från och med 1939 års riksdag.

Ovanberörda förslag till *provisorisk arvodesförhöjning under 1938 års riksdag* avsåg att bereda riksdagens personal viss kompensation för den stegring i levnadskostnaderna, som inträtt sedan de nuvarande arvoden fastställdes genom beslut av 1934 års riksdag. Arvodesförhöjningen skulle i princip motsvara den ökning av löneförmånerna, som i form av ökat provisoriskt dyrtidstillägg, ökat dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning kommit statens befattningshavare till del sedan år 1934. Enligt förslaget skulle förhöjningen fastställas till ett och samma belopp, nämligen 54 kronor i månaden, för samtliga befattningshavare hos riksdagens kamrar, utskott och kansli, oaktat detta belopp för de högre befattningshavarna in-

nebar en mindre kompensation än som i statsförvaltningen utgick å motsvarande lönebelopp. I avseende härå framhölls emellertid, att den ifrågasatta åtgärden endast vore av provisorisk art samt att det kunde förutsättas, att en noggrannare avvägning av arvoden komme att ske vid en definitiv reglering av desamma.

Sedan förslaget om provisorisk arvodesförhöjning under 1938 års riksdag tillstyrkts av kamrarnas herrar talmän, bifölls detsamma på hemställan av bankoutskottet (utl. nr 8) av riksdagen.

Den i bankoutskottets ovanberörda skrivelse avsedda löneregleringen för statens befattningshavare beslöts av 1938 års riksdag, som i huvudsak godkände ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till civilt avlöningsreglemente med däri intagna nya löneplaner. Det nya reglementet skall tillämpas från och med den 1 juli 1939.

Den provisoriska arvodesförhöjningen till riksdagens personal under 1938 års riksdag beräknades med hänsyn tagen till den ökning i avlöningsförmåner, som under åren 1934—1937 tillkommit statstjänstemän med samma grundavlönning som arvoden å befattningarna hos riksdagen. Då det nu gäller att ernå en *definitiv reglering av arvoden* till riksdagens personal bör i anslutning till vad 1937 års bankoutskott framhållit vid arvodenas avvägning hänsyn tagas till lönenivån för befattningar i statstjänst enligt det av 1938 års riksdag godkända civila avlöningsreglementet. På grund härav har beräkning nu verkställts av löneökningen för statstjänstemännen avseende åren 1934—1939 (efter löneregleringens ikraftträdande), varvid räknats med ett rörligt tillägg av 3 procent. Denna beräkning har avsett sådana befattningar i statstjänst, vilkas löneförmåner år 1934 så nära som möjligt motsvarade de arvoden, som enligt 1934 års avlöningsbestämmelser utgå å olika befattningar hos riksdagen. För en var av dessa befattningar har, på sätt närmare framgår av nedanstående sammanställning, uträknats den löneökning, som det nya avlöningsreglementet innebär i jämförelse med de under år 1934 utbetalda lönebeloppen.

Av sammanställningen framgår, att den största löneökningen faller på befattningar i statstjänst med ungefär samma månadslöner som sekreterare hos annat ständigt utskott än statsutskottet och som notarie med sekretäregöromål, för vilka befattningar löneökningen per månad utgör respektive 81 och 72 kronor. Den minsta löneökningen, 44 kronor, utvisar sådan befattning i statstjänst, som i lönehänseende är närmast jämförlig med vaktmästarbiträde hos riksdagen. För övriga befattningar utgör löneökningen lägst 53 och högst 69 kronor. Vid bestämmande av de belopp, med vilka arvoden för riksdagens personal böra höjas, synes det icke vara erforderligt att i vidare mån differentiera beloppen än som följer av en indelning av personalen i två grupper, nämligen en grupp omfattande ovanstående sekreterare och notarier samt en grupp omfattande övriga befattningshavare. För förstnämnda grupp synes arvodesförhöjningen böra fastställas till 75 kronor och för sistnämnda grupp till 60 kronor. Någon anledning att beräkna en lägre förhöjning för vaktmästarbiträdena synes icke föreligga, då 1938 års riksdag i syfte att förbättra dessa biträdens löneställning tillerkände dem samma provisoriska arvodesförhöjning som övriga befattningshavare. I enlighet med vad som nu anförts torde månadsarvoden böra fastställas till de belopp, som finnas angivna i kolumn 7 i ovanstående sammanställning.

Med hänsyn till att det av 1938 års riksdag godkända civila avlöningsreglementet är avsett att tillämpas först från och med den 1 juli 1939, kunde det måhända synas vara lämpligt att låta arvodesförhöjningen för riksdagens personal tillämpas först från och med 1940 års riksdag och sålunda bibehålla det vid 1938 års riksdag gällande provisoriet jämväl under 1939 års

Befattning hos riksdagens kamrar, utskott eller kansli	Månads- arvode en- ligt beslut av 1934 års riksdag	Löneformåner per månad för befatt- ning i statstjänst med närmast jäm- förlig löneställning				Förslag: Månads- arvode fr. o. m. 1939 års riksdag
		Löne- klass	¹ 1934	² 1939	Ökning sedan 1934	
1	2	3	4	5	6	7
	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sekreterare i kammare, sekreterare hos statsutskottet.....	1,260	³	1,223	1,277	54	1,320
Sekreterare hos annat ständigt ut- skott	1,050	33	1,071	1,152	81	1,125
Notarie med sekreterargöromål ..	825	27	831	903	72	900
Notarie (stomnotarie), förste steno- graf	780	26	791	860	69	840
Stenograf, förste kanslist, kamre- rare hos statsutskottet	648	22	631	695	64	708
Kanslist, tillika registrator hos stats- utskottet.....	540	20	561	622	61	600
Annan notarie	504	18	492	551	59	564
Korrekturläsare	468	17	456	516	60	528
Kanslist	432	16	426	483	57	492
Förste vaktmästare och postvakt- mästare	414	15	404	459	55	474
Förste vaktmästare hos statsut- skottet, biträdande postvaktmä- stare hos andra kammaren, vakt- mästare hos riksdagens kansli..	378	14	381	435	54	438
Annan vaktmästare	342	12	341	394	53	402
Vaktmästarbiträde	162	1	176	220	44	222
Sekreterare hos tillfälligt utskott, sekreterare hos riksdagens kansli	360	13	361	415	54	420

¹ Avlöning enligt 1921 års avlöningsreglemente + dyrtidstillägg efter 8 % (index 153) + provisoriskt dyrtidstillägg enligt 1931 års grunder.

² Lön enligt civila avlöningsreglementet + rörligt tillägg efter 3 % (index 166).

³ Befattning med årslön år 1934 av 14,000 kronor och år 1939 (efter löneregleringen) av 15,000 kronor.

riksdag. Då emellertid den föreslagna arvodesförhöjningen för det stora flertalet befattningar praktiskt taget motsvarar det provisoriska tillägget, synes anledning knappast föreligga att bibehålla provisoriet ytterligare ett år. De nya arvodena torde därför böra tillämpas redan från och med 1939 års riksdag.

Förslag till nya avlöningsbestämmelser för riksdagens personal har upprättats av oss och finnes bilagt denna skrivelse. I detta förslag hava de nya arvodesbeloppen införts. Arvodesförhöjningen torde dessutom böra medföra ändring i gällande avlöningsbestämmelser i följande hänseenden.

Enligt gällande avlöningsbestämmelser utgår till den tjänsteman inom kammars kansli, som av talmannen utses att vid förfall för sekreteraren bestrida sekreterargöromål inom kammaren och i övrigt biträda sekreteraren, utöver fastställt arvode, särskild ersättning med 180 kronor för månad,

dock att arvudet jämte berörda ersättning ej må överstiga 900 kronor för månad. En konsekvens av arvodesförhöjningen synes vara, att jämväl ifrågavarande arvodesbelopp uppräknas. Då den föreslagna arvodesförhöjningen för de tjänstemän, som plägat ifrågakomma till här avsedda uppdrag, motsvarar i genomsnitt 9 procent av nu gällande arvoden, synes förhöjningen böra beräknas med utgångspunkt från detta procenttal. Arvodesbeloppen synas härvid lämpligen böra avrundas, förstnämnda belopp till 200 kronor och sistnämnda till 980 kronor. Dessa förhöjda belopp hava införts i förslaget till nya avlöningsbestämmelser.

För sekreterare hos tillfälligt utskott och sekreterare för riksdagens kansli gäller för närvarande, att arvudet må för riksdag uppgå till högst 1,440 kronor, motsvarande arvode under fyra månader. Nämnda belopp bör efter arvodesförhöjningen fastställas till $(4 \times 420 =)$ 1,680 kronor. Ifrågavarande belopp har införts i förslaget till nya avlöningsbestämmelser.

I samma förslag har vidare i 1 § under rubriken Kamrarna i enlighet med beslut av 1937 års riksdag (bankoutskottets utl. nr 40) intagits befattningen såsom biträdande postvaktmästare i andra kammaren, därvid månadsarvudet upptagits till $(378 + 60 =)$ 438 kronor.

I detta sammanhang vilja vi upptaga vissa spörsmål, som visserligen ligga utanför det oss givna utredningsuppdraget men som dock hava ett visst samband med detsamma.

Under en följd av år hava kanslideputerade plägat anställa ett antal kvinnliga biträden för utförande av maskinskrivningsarbete åt kamrarna och utskotten. Dessa biträden hava tjänstgjort å en under riksdagens tryckeriexpedition organiserad skrivbyrå. Biträdena åtnjoto under 1938 års riksdag ett månadsarvode av 300 kronor, varå dock icke utgick någon provisorisk arvodesförhöjning. Då det här rör sig om ett stadigvarande behov av personal för riksdagens räkning, torde i avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal böra upptagas en befattning, som lämpligen synes böra benämnas kanslibitråde. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som åvila ifrågavarande biträden, har månadsarvudet för befattningen förslagsvis upptagits till 360 kronor, varigenom även dessa biträden skulle komma i åtnjutande av samma arvodesförhöjning, som föreslås för riksdagens personal i övrigt. Då emellertid möjlighet bör förefinnas för kanslideputerade att anställa även mindre kvalificerade biträden än nyssnämnda kanslibiträden, synes i avlöningsbestämmelserna jämväl böra upptagas en befattning såsom skrivbitråde, för vilken månadsarvudet lämpligen skulle kunna bestämmas till 270 kronor. De två nya befattningarna synas, då ifrågavarande biträden hava att utföra arbete åt samtliga riksdagens organ, böra uppföras under en ny rubrik »Gemensam personal».

Från sekreteraren hos statsutskottet vid 1938 års riksdag har under hand hemställts, att åtgärder måtte vidtagas för beredande av möjlighet för statsutskottet att inom sina lokaler hava tillgång till ett kvinnligt bitråde för skrivgöromål, telefonpassning o. d. Såvitt vi kunnat finna, torde det vara mest ändamålsenligt om för ifrågavarande arbetsuppgifter kunde anlitas ett av de hos riksdagens tryckeriexpedition anställda biträdena. Det ankommer emellertid på kanslideputerade att fatta beslut i detta ärende.

I sitt utlåtande nr 57 i anledning av förslag om förhandlingsrätt för tjänstemän vid riksdagen och dess verk m. m. anförde bankoutskottet bl. a. följande:

»Den personal, som enligt utskottets förslag skulle medgivas förhandlingsrätt gentemot kanslideputerade, utgöres av de tjänstemän, å vilka de av 1934 års riks-

dag godkända avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal äro tillämpliga. Till denna personal äro för närvarande icke hänförliga de för tjänstgöring vid riksdagshuset under riksdagstiden anställda extra portvakterna och hisskonduktörerna, vilka anställas av chefen för riksdagens ekonomibyrå och erhålla avlöning enligt av fullmäktige i riksgäldskontoret fastställda grunder i nära anslutning till vad som enligt nyssnämnda avlöningsbestämmelser gäller för riksdagens vaktmästare. Enligt kommitténs förslag skulle ifrågavarande portvakter och hisskonduktörer erhålla rätt till förhandling med fullmäktige, varvid bestämmelserna angående förhandlingsrätt för tjänstemän vid riksdagens verk skulle erhålla tillämpning. Enligt utskottets mening kan det ifrågasättas, huruvida det är lämpligt att för ifrågavarande tillfälligt anställda befattningshavare tillämpa andra regler för förhandling än som enligt utskottets förslag skulle gälla för riksdagens vaktmästare. För ernående av likställighet härutinnan torde emellertid erfordras, att befattningarna såsom extra portvakt och hisskonduktör införas i avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal. Denna fråga synes utskottet vara förtjänt av övervägande från fullmäktiges sida.»

Avlöningen till ifrågavarande portvakter utgick under 1938 års riksdag med 432 kronor i månaden, däri inberäknats provisorisk arvodesförhöjning med 54 kronor. Arvodet till hisskonduktör, som tidigare utgjorde 100 kronor i månaden, höjdes vid 1938 års riksdag i samband med att riksdagens personal tillerkändes provisorisk arvodesförhöjning till 120 kronor.

Då det ur de synpunkter, som framhållits av bankoutskottet, skulle vara förenat med en viss fördel att hänföra här avsedda personal till riksdagens personal, hava vi ansett oss böra föreslå, att i avlöningsbestämmelserna för denna personal under nyssnämnda rubrik »Gemensam personal» uppföras befattningar såsom portvakt och hisskonduktör. Arvodena torde härvid böra bestämmas för portvakt till 438 kronor eller samma belopp som enligt förevarande förslag skulle tillkomma de vaktmästare hos riksdagen, med vilka portvakterna tidigare varit i lönehänseenden likställda, och för hisskonduktör till 120 kronor.

Därest nyssnämnda två befattningar upptagas i avlöningsbestämmelserna i enlighet med vad här förutsatts, innebär detta, att fullmäktige i riksgäldskontoret icke vidare skulle hava att besluta rörande ifrågavarande portvakter och hisskonduktörers avlönings- och andra anställningsvillkor. Vad där emot angår anställandet av ifrågavarande personal torde någon ändring av nuvarande anordning icke vara påkallad, utan torde personalen i fortsättningen liksom hittills böra anställas av chefen för riksdagens ekonomibyrå, vilken under riksdagstiden är i vissa avseenden underordnad kanslideputerade.

I slutet av den skrivelse som vi den 16 december 1937 avläto till fullmäktige i riksgäldskontoret erinrade vi, hurusom alltsedan 1933 års riksdag vissa hos utskott tjänstgörande vaktmästare och vaktmästarbiträden plägat avdelas för tjänstgöring i kammare under tid, då plenum påginge. Denna anordning hade — framhöllo vi — visat sig vara ändamålsenlig och ägnad att minska personalbehovet. I överensstämmelse härmed borde hos kammare anställd vaktmästare vid tillfälligt uppkommande behov och då så kunde ske utan olägenhet för vakthållningen i kammaren, kunna åläggas tjänstgöring hos utskott utan särskild ersättning. Det borde givetvis ankomma på kammarens herr talman att bestämma, i vad mån dylik tjänstgöring skulle äga rum. Föreskrift rörande här avsedda tjänstgöringsskyldighet för kamrarnas och utskottens vaktmästare syntes böra införas i avlöningsbestämmelserna i samband med den definitiva arvodesregleringen.

I anslutning härtill har i förslaget till avlöningsbestämmelser för riksdagens personal under 7 § införts ett nytt moment, innefattande föreskrift i angivna hänseende.

För närvarande erhåller en var av de hos riksdagen anställda vaktmästarna samt de under riksdagstiden i riksdagshuset anställda extra portvakterna och hisskonduktörerna såsom lån en uniformskavaj, som han är skyldig att vara iförd under tjänsteutövning. Portvakt, som tjänstgör vid riksdagshusets huvudingång, erhåller dessutom uniformskappa. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida icke nämnda personal borde utrustas med fullständig uniform och sålunda tillhandahållas utom kavaj även väst och byxor. Enligt uppgift från riksdagens ekonomibyrå skulle detta medföra en ökning av nuvarande kostnader för uniformsbeklädnaden, beräknade för 50 anställda till 1,400 kronor för år, med 1,300 kronor.

Därest fullständig uniform tilldelas ifrågavarande befattningshavare, torde föreskrift därom böra införas i avlöningsbestämmelserna. Denna föreskrift torde lämpligen böra upptagas under ett särskilt moment i 7 § och kunna givas den avfattning, som framgår av det bifogade förslaget till avlöningsbestämmelser.

Enligt 7 § gällande avlöningsbestämmelser må vid slutet av varje riksdag till en var av de vaktmästare och vaktmästarbiträden, vilka efter klockan elva e. m. tjänstgjort vid aftonplena, utbetalas en extra ersättning av fyra kronor för varje gång sådan tjänstgöring ägt rum.

Då denna förmån enligt beslut av fullmäktige i riksgäldskontoret tillkommit jämväl de under riksdagstiden anställda extra portvakterna och hisskonduktörerna, har i förslaget till nya avlöningsbestämmelser ovanberörda föreskrift gjorts tillämplig å dessa befattningshavare.

Beträffande ersättning åt tjänstemän eller vaktbetjänte i särskilt eller sammansatt utskott stadgas i 9 § gällande avlöningsbestämmelser, att dylikt utskott skall inhämta kanslideputerades yttrande, innan förslag rörande ersättning åt dess personal avgives till kamrarna. Samma förfaringssätt har pläгат tillämpas av utrikesutskottet. Med hänsyn härtill och då det synes lämpligt, att frågor om ersättning till utrikesutskottets personal även i fortsättning- en prövas i den ordning, som 9 § föreskriver, har denna paragraf i förslaget kompletterats till att gälla jämväl detta utskott.

Slutligen har under en ny paragraf (10 §) införts den föreskrift angående förhandlingsrätt för riksdagens personal, som 1938 års riksdag på hemställan av bankoutskottet i utlåtande nr 57 beslutit intaga i avlöningsbestämmelserna. I samband härmed har nummerbeteckningen å nuvarande 10 § ändrats.

Stockholm den 14 december 1938.

Ernst Eriksson.

Sten Widlund.

Bilaga.

Förslag

till

avlöningsbestämmelser för personal hos riksdagens kamrar, utskott och kansli m. m.**1 §.**

Avlöningen utgår till nedanstående befattningshavare med följande belopp för månad:

Kamrarna:

Sekreterare	kronor 1,320
Notarie (stomnotarie)	» 840
Förste stenograf	» 840
Stenograf	» 708
Förste kanslist	» 708
Kanslist, tillika registrator	» 600
Kanslist	» 492
Förste vaktmästare och vaktmästare, som ombesörjer utdelningen av postförsändelser till kamrarnas ledamöter (postvaktmästare)	» 474
Vaktmästare, som tjänstgör såsom biträde åt postvaktmästaren hos andra kammaren	» 438
Annan vaktmästare	» 402

Anm. Därest viss tjänsteman inom kammarens kansli utses av talmannen att vid förfall för sekreteraren bestrida sekreterargöromålen inom kammaren och i övrigt biträda sekreteraren, utgår till sådan tjänsteman, utöver arvode, särskild ersättning med 200 kronor för månad, dock att arvodet jämte berörda ersättning ej må överstiga 980 kronor för månad.

Statsutskottet:

Sekreterare	kronor 1,320
Notarie, som tillika förrättar sekreterargöromål	» 900
Kamrerare	» 708
Registrator	» 600
Kanslist	» 492
Förste vaktmästare	» 438
Vaktmästare	» 402

Konstitutions-, bevillnings-, banko-, första och andra lag- samt jordbruksutskotten:

Sekreterare	kronor 1,125
Notarie, som tillika förrättar sekreterargöromål	» 900
Annan notarie	» 564
Kanslist	» 492
Vaktmästare	» 402
Vaktmästarbiträde	» 222

Tillfälliga utskott:

Sekreterare	kronor	420
Vilket arvode dock ej må överstiga 1,680 kronor för riksdag.		

Riksdagens kansli:

Sekreterare	kronor	420
Vilket arvode dock ej må överstiga 1,680 kronor för riksdag.		
Korrekturläsare	»	528
Vaktmästare	»	438

Gemensam personal:

Portvakt	kronor	438
Kanslibiträde	»	360
Skrivbiträde	»	270
Hisskonduktör	»	120

2 §.

Arvode beräknas från inträde i tjänstgöring samt utbetalas vid utgången av varje månad och sista gången efter slutad tjänstgöring.

Vid beräkning av arvode för del av månad räknas månaden till 30 dagar.

3 §.

Arvodena upphöra:

för kamrarnas sekreterare, notarien och förste stenograferna samt två kanslister hos vardera kammaren, första vaktmästarna hos kamrarna och de vaktmästare, som ombesörja utdelningen av postförsändelser till kamrarnas ledamöter, ävensom för en vaktmästare hos vardera kammaren, sedan fjorton dagar efter riksdagens avslutande tilländagångt;

för en å tryckeriavdelningen anställd vaktmästare, sedan 30 dagar, samt för övriga å riksdagens kanslis tryckeriavdelning anställda tjänstemän och vaktmästare, sedan en tid av 25 dagar efter riksdagens slut förflutit; och

för övrig personal med den dag, då tjänstgöringen för en var av dem slutar.

4 §.

Den efter riksdagens slut för tjänstemännen i tryckeriavdelningen anslagna avlöning, utgörande vedergällning för korrekturläsning samt tillsynen å tryckning och expediering av alla sådana riksdagshandlingar, vilka icke före riksdagens avslutande hinna tryckas och till expedition befordras, med undantag av registret över kamrarnas protokoll och bihanget därtill, får icke utbetalas förr än det ifrågavarande arbetet blivit behörigen fullbordat; och skola vaktmästarna för dem tillagd avlönings åtnjutande vara skyldiga att, så länge tryckningen av riksdagshandlingarna efter riksdagens slut fortgår, förrätta alla de göromål, som därav påkallas.

5 §.

Kanslideputerade äga att vid slutet av varje riksdag använda högst 500 kronor till biträde vid utarbetande och expediering av riksdagsbeslutet.

6 §.

Innan sista andelen av här omförmålt arvode må utbetalas, skall det vara behörigen styrkt, att vederbörande tjänsteman i föreskriven ordning avlämnat

ej mindre de utskottens särskilda arkiv tillhörande böcker och handlingar, som dessa tjänstemän under riksdagen haft om händer, än ock de böcker, som från riksdagens bibliotek blivit till dem utlånade.

7 §.

1. Det åligger vaktmästare hos kammare att utan särskild ersättning tjänstgöra hos utskott samt vaktmästare och vaktmästarbiträde hos utskott att likaledes utan särskild ersättning tjänstgöra i kammare under tid, då plenum pågår.

2. Vaktmästare, portvakt, vaktmästarbiträde ävensom hisskonduktör är skyldig att under tjänstgöring vara iförd tjänstedräkt, vilken utlämnas såsom lån.

3. Vid slutet av varje riksdag må till vardera av de under hela riksdagen i kamrarna anställda förste vaktmästarna och till de kamrarnas vaktmästare, som ombesörja utdelningen av postförsändelser till kamrarnas ledamöter, utbetalas ett belopp av 50 kronor. Därjämte må, jämväl vid slutet av varje riksdag, till en var av de vaktmästare, portvakter, vaktmästarbiträden och hisskonduktörer, vilka efter klockan elva e. m. tjänstgjort vid aftonplena, utbetalas en extra ersättning av fyra kronor för varje gång sådan tjänstgöring ägt rum.

8 §.

Genom kanslideputerades försorg och på sätt desamma äga närmare bestämma skola upprättas vederbörliga register för varje lagtima riksdag mot av kanslideputerade bestämda arvoden av högst 4,000 kronor för registrens upprättande och korrekturläsning samt högst 500 kronor åt en kontrollant av samma arbete, allt för riksdag, som varar minst fyra månader. För riksdag, som pågår kortare tid, må ifrågavarande arvoden kunna av kanslideputerade minskas i skälig omfattning.

9 §.

Då inom ständigt utskott behov föreligger att för behandlingen av visst eller vissa ärenden tillkalla utom utskottets kansli stående person att biträda utskottet ävensom då fråga är om ersättning åt tjänstemän och betjante i utrikesutskottet eller i särskilt eller sammansatt utskott, skall utskottet beträffande ersättning åt sålunda tillkallat biträde eller sålunda anställd kanslipersonal inhämta kanslideputerades yttrande, innan hos kamrarna förslag i ämnet avgives.

10 §.

Förening av tjänstemän äger rätt att förhandla med kanslideputerade beträffande sina allmänna anställnings-, arbets- och avlöningsvillkor ävensom beträffande tillämpningen av sådana villkor, dock utan att inskränkning därigenom göres i riksdagens vederbörande organ tillkommande beslutande-rätt.

11 §.

Ovanstående bestämmelser förbliva gällande, intill dess riksdagen annorlunda beslutar.

Övergångsbestämmelse.

Den, som vid 1934 års riksdag var anställd i befattning såsom sekreterare hos kammare eller hos ständigt utskott, såsom notarie med sekreterargörö-mål eller såsom kamrerare hos statsutskottet, med vilken enligt 1933 års avlöningsbestämmelser var förenad rätt till ersättning för mistade avlönings-förmåner i statstjänst, må vid fortsatt anställning hos riksdagen i samma be-fattning eller i annan befattning, med vilken enligt nämnda avlöningsbe-stämmelser var förenad dylik rätt, utöver arvode enligt 1 § härövan, uppbära ersättning med hälften av vad han visat sig hava på grund av tjänstgöring hos riksdagen avstått av till innehavd statstjänst hörande avlöningsförmåner; skolande ersättning, varom nu förmåles, utbetalas vid utgången av varje månad och sista gången efter slutad tjänstgöring.

Bilaga B.

Till Herrar Fullmäktige i riksgäldskontoret.

Med skrivelse den 14 juni 1938 hava kamrarnas herrar talmän till fullmäktige överlämnat en av ordförandena och vice ordförandena i riksdagens båda lagutskott hos talmännen gjord framställning om förbättrade avlöningsförhållanden för lagutskottens tjänstemän och tillika anhållit, att framställningen måtte tagas under övervägande i samband med den utredning, som kunde komma att verkställas angående ordnande av avlöningsförhållandena för riksdagens personal. Vid sammankomsten den 21 juni 1938 beslöto fullmäktige, att ovanberörda framställning skulle tagas under övervägande vid den utredning rörande nyssnämnda avlöningsförhållanden, som fullmäktige den 10 juni 1937 uppdragit åt undertecknade att verkställa. Under erinran att vi för herrar fullmäktige framlagt förslag dels i skrivelse den 16 december 1937 beträffande provisorisk arvodesförhöjning för riksdagens personal under 1938 års riksdag, dels ock i skrivelse den 14 december 1938 beträffande definitiv arvodesförhöjning från och med 1939 års riksdag, få vi i anledning av förevarande framställning anföra följande.

I framställningen yrkas, att herrar talmän ville vidtaga åtgärder i syfte att innehavare av befattningarna hos lagutskotten såsom sekreterare och notarie med sekreterargöromål måtte beredes en ställning som motsvarar deras, å vilka övergångsbestämmelsen till de av 1934 års riksdag godkända avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal är tillämplig.

Enligt ifrågavarande övergångsbestämmelse må den, som vid 1934 års riksdag var anställd i befattning såsom sekreterare hos kammare eller hos ständigt utskott, såsom notarie med sekreterargöromål eller såsom kamrerare hos statsutskottet, med vilken enligt 1933 års avlöningsbestämmelser var förenad rätt till ersättning för mistade avlöningsförmåner i statstjänst, vid fortsatt anställning hos riksdagen i samma befattning eller i annan befattning, med vilken enligt nämnda avlöningsbestämmelser var förenad dylik rätt, utöver fastställt arvode, uppbära ersättning med hälften av vad han visat sig hava på grund av tjänstgöring hos riksdagen avstått av till innehavd statstjänst hörande avlöningsförmåner.

För tillkomsten av denna övergångsbestämmelse redogöres i en vid denna skrivelse fogad promemoria, till vilken i detta sammanhang hänvisas. Av denna promemoria framgår,

att under 1923—1934 års riksdagar följande tjänstemän, därest de voro innehavare av statstjänst, nämligen sekreterarna hos kamrarna och hos de ständiga utskotten, fyra notarier med sekreterargöromål hos statsutskottet och en dylik notarie i vart och ett av de övriga ständiga utskotten samt kamreraren i statsutskottet, ägde att, utöver fastställt arvode, åtnjuta ersättning med två tredjedelar av vad vederbörande visat sig hava på grund av tjänstgöring hos riksdagen avstått av de till statstjänsten hörande avlöningsförmånerna,

att, efter det förslag härom väckts av reservanter inom riksdagens lönekommitté och biträts av bankoutskottet, rätten till ersättning för mistad avlöning i statstjänst indrogs enligt beslut av 1934 års riksdag från och med 1935 års riksdag, i samband varmed en viss förhöjning genomfördes av arvodena å befattningarna såsom sekreterare hos kammare och hos ständigt utskott samt såsom notarie med sekreterargöromål,

att enligt ovan återgivna övergångsbestämmelse rätten till ersättning för mistad avlöning i statstjänst emellertid bibehållits för de befattningshavare, som vid 1934 års riksdag voro i åtnjutande av dylik rätt, varvid dock ersättningen med hänsyn till den beslutade arvodesförhöjningen nedsatts från två tredjedelar till hälften av de mistade avlöningsförmånerna,

samt att de av 1934 års riksdag godkända avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal i de delar, varom här är fråga, varit oförändrat gällande under 1935—1938 års riksdagar.

De skäl, som anförts för och mot den särskilda löneform, som rätten till ersättning för mistad avlöning i statstjänst utgör, äro utförligt återgivna i ovanberörda promemoria. Det torde därför vara tillfyllest att här endast erinra därom, att indragningen av denna rätt och den i samband därmed genomförda arvodesförhöjningen främst avsåg att utjämna den skillnad i löneställningen för statsanställda och för icke statsanställda i riksdagens tjänst, som varit rådande på grund av att löneformen icke var tillämplig å sistnämnda kategori befattningshavare. Av de tjugo befattningar, med vilka rätt till ersättning var förenad, innehades vid 1933 års riksdag sjutton av statstjänstemän och tre av icke-statstjänstemän. Indragningen motiverades i huvudsak därmed, att lönesystemet måste vara enhetligt, så att samma lön utginge vare sig innehavaren av en befattning hos riksdagen vore statstjänsteman eller icke. Arvodena borde vidare vara så avvägda, att de utan varje som helst tillägg motsvarade skälig ersättning för tjänstemännens arbete. Samtidigt borde emellertid tillses, att arvodena vore tillräckligt höga för att möjliggöra för riksdagen att förvärva högsta möjliga grad av expertis. Såväl reservanterna inom lönekommittén som bankoutskottet uttalade den förmodan, att de av reservanterna föreslagna, av riksdagen sedermera godkända arvodena för ifrågavarande befattningar, skulle kunna säkerställa en god rekrytering av desamma. Därest emellertid svårigheter härutinnan skulle uppkomma i framtiden, syntes frågan om en höjning av arvodesbeloppen då böra upptagas till omprövning.

Under den tid, då de av 1934 års riksdag fastställda arvodena tillämpats, hava framställningar om arvodesförhöjning för sekreterare hos kammare eller ständigt utskott eller för notarie med sekreterargöromål framkommit — förutom i det nu förevarande fallet beträffande lagutskottens tjänstemän — i två fall. Det första fallet avsåg befattningen såsom notarie med sekreterargöromål hos bevillningsutskottet. Efter framställning från detta utskott medgav riksdagen under vart och ett av åren 1936, 1937 och 1938 utbetalning av särskild ersättning utöver fastställt arvode för att möjliggöra för utskottet att å nämnda befattning anställa en för densamma särskilt lämplig person, nuvarande kammarrättsrådet C. P. Engblom. Såsom motivering för den särskilda ersättningen anfördes i huvudsak, att det arvode, som enligt avlöningsbestämmelserna utginge till Engblom, icke obetydligt understeg hans avlöning i statstjänst, samt att då Engblom för tjänstgöringen hos bevillningsutskottet vore nödsakad att begära tjänstledighet från sin statstjänst, han skulle, därest särskild ersättning icke beviljades, komma att vidkännas löneminskning under utskottstjänstgöringen. Den särskilda ersättningen till Engblom fastställdes för 1936 års riksdag till 300 kronor, för 1937 års riksdag till 432 kronor och för 1938 års riksdag till 465 kronor, allt för månad räknat, vilka belopp i stort sett motsvarade vad som i genomsnitt för månad under hela riksdagstiden skulle hava utgått till Engblom, därest den till 1934 års avlöningsbestämmelser fogade övergångsbestämmelsen rörande ersättning för mistad avlöning i statstjänst varit tillämplig å honom.

Frågan om beviljande av särskild ersättning åt Engblom handlades i den ordning, som stadgas i § 3 mom. 2 reglementariska föreskrifter för riksda-

gen. Bevillningsutskottets framställning behandlades sålunda vid talmanssammanträde i närvaro av de ständiga utskottens ordförande och riksdagens kanslideputerade, och talmännen gjorde framställning till bankoutskottet, som därefter framlade förslag för riksdagen. I detta sammanhang må erinras, att bankoutskottet vid ärendets behandling år 1936 framhöll, att det måste ingiva principiella betänkligheter att medgiva särskild ersättning utöver den i avlöningsbestämmelserna fastställda, samt att utskottet endast med tvekan ansåg sig böra framlägga förslag i ämnet för riksdagen. Samma ståndpunkt har utskottet intagit jämväl under 1937 och 1938 års riksdagar.

Det andra fall, då fråga väckts om arvodesförhöjning, avsåg befattningen såsom sekreterare hos andra kammaren och uppkom efter befattningens tillsättande vid 1938 års riksdag. Av den då utsedde nye sekreteraren, kammarrättsrådet S. Norrman, gjordes under hand framställning om att övergångsbestämmelsen vid 1934 års avlöningsbestämmelser för riksdagens personal måtte göras tillämplig å honom. Denna framställning föranledde emellertid icke någon åtgärd. Sedermera har emellertid ordföranden i 1938 års riksdags bankoutskott under hand hos riksgäldsfullmäktiges ordförande gjort framställning, att fullmäktige måtte låta verkställa utredning angående löneförbättring för sekreteraren hos andra kammaren. Vid sammankomsten den 21 juni 1938 uppdrogo fullmäktige åt undertecknade att verkställa preliminär utredning i ämnet för att, om 1939 års riksdags bankoutskott så begärde, överlämnas till utskottet.

Vad härefter angår den nu förevarande, av lagutskottens presidier gjorda framställningen, erinras i densamma till en början, att befattningarna såsom sekreterare och såsom notarie med sekreterargöromål hos dessa utskott plägade tillsättas med tjänstemän från rikets hovrätter. Därefter lämnas en jämförelse mellan löneförmånerna å nyssnämnda befattningar och vissa hovrättsbefattningar. I övrigt anföres i skrivelsen i huvudsak följande.

På grund av arbetsförhållandena inom lagutskotten kunde tjänstgöring därstädes under det egentliga riksdagsarbetet icke förenas med tjänstgöring inom hovrätt, utan tjänstemännen nödgades då helt och hållet avstå från sina löneförmåner i hovrätten. Härutinnan syntes en betydelsefull skillnad föreligga mot vad som ofta vore fallet inom andra utskott. Det syntes sålunda icke vara ovanligt, att tjänstemän inom andra utskott i icke oväsentlig utsträckning kunde samtidigt upprätthålla tjänstgöring i exempelvis departement och därigenom erhålla en sammanlagd avlöning som betydligt överstege själva riksdagsarvodet. Sistnämnda förhållande hade otvivelaktigt inverkat fördelaktigt för rekryteringen av dessa utskotts personal och syntes jämväl hava bidragit till att tjänstemännen under en lång följd av år återkommit i befattningar inom riksdagen.

Befattningshavarna inom lagutskotten åter hade växlat betydligt oftare än inom andra utskott. Inom första lagutskottet hade sålunda under de sista tio åren såsom sekreterare och notarier tjänstgjort tio olika personer. Detta förhållande hade också medfört, att numera inom första lagutskottet icke funnes någon, som jämlikt övergångsbestämmelsen till gällande avlöningsförfattning ägde uppbära ersättning för förlorade avlöningsförmåner. Inom andra utskott syntes motsvarande befattningshavare i åtskilliga fall vara hänförliga till nämnda kategori (en tjänsteman inom bevillningsutskottet hade genom särskilda beslut av riksdagen i huvudsak jämställts med tjänsmän av berörda kategori).

På grund av ovanberörda förhållanden måste det till en början numera anses utslutet att såsom notarie med sekreterargöromål i lagutskott kunna påräkna en ordinarie assessor. För en e. o. assessor erbjöde befattningen icke några nämnvärda löneförmåner utöver dem i hovrätten; under vissa förhållanden kunde t. o. m. löne-minskning inträda. Det syntes såsom allmän regel kunna sägas, att de förmåner,

som första lagutskottet kunde erbjuda sina tjänstemän, betydligt understege dem som — på grund av olika förhållanden — vore möjliga inom flertalet andra utskott. En ändring av vad som för närvarande gällde syntes därför vara påkallad ur utskottens intresse av rekryteringen till de ifrågavarande befattningarna. I detta sammanhang syntes böra framhållas, att lagutskotten borde hava möjlighet att taga tjänstemän även från de utom Stockholm belägna hovrätterna, och att således löneförmånerna borde bestämmas så, att de erbjödo påtagliga fördelar även för sådana personer. Det vore även av vikt för utskotten, att löneförmånerna avvägdes så, att ombyten å befattningarna behöfde förekomma så sällan som möjligt.

För lösande av de ovanberörda svårigheterna syntes erfordras icke obetydliga tillägg till de nu inom lagutskotten utgående arvoden. Presidierna finge därför hemställa, att herrar talmän ville vidtaga åtgärder i syfte att tjänstemännen inom lagutskotten bereddades en ställning, som motsvarade deras, å vilka övergångsbestämmelserna till gällande avlöningsförfattning för riksdagens personal vore tillämplig.

Till nästkommande riksdag syntes vara att förvänta förslag från vissa av fullmäktige i riksgäldskontoret tillsatta utredningsmän om ordnande av avlöningsförhållandena för riksdagens personal. Då emellertid de ovanberörda önskemålen beträffande lagutskottens personals avlöningsförhållanden berodde på de inom lagutskotten rådande särskilda förhållandena, borde måhända denna fråga lösas separat, liksom fallet varit beträffande den ovanberörda tjänstemannen i bevillningsutskottet.

Med anledning av vad sålunda framhållits hava vi ansett oss böra beträffande övriga ständiga utskott och kamrarna lämna vissa uppgifter rörande de förhållanden, som beröras i framställningen från lagutskotten.

Såvitt vi hava oss bekant, hava i allmänhet icke några större rekryterings-svårigheter uppstått för övriga ständiga utskott eller kamrarna, då befattning såsom sekreterare eller notarie med sekreterargöromål blivit ledig, efter det rätten till ersättning för mistad avlöning indrogs. Allt som allt rör det sig här, om lagutskottens befattningar såsom sekreterare och såsom notarie med sekreterargöromål frånräknas, om sexton befattningar. Personombytet å dessa befattningar var under ifrågavarande period ganska stort, i det att vid 1938 års riksdag icke mindre än åtta av desamma hade andra innehavare än vid 1934 års riksdag. Vid bedömande av rekryteringsfrågan måste man emellertid taga i betraktande, att rekryteringen uppenbarligen underlättats därigenom att tre befattningar (två sekreterarbefattningar och ovanberörda notariebefattning hos bevillningsutskottet) kunnat tillsättas med tjänstemän, som enligt ovanberörda övergångsbestämmelse eller enligt särskilt riksdagsbeslut ägt rätt till ersättning för mistade löneförmåner. Dylik rätt tillkom, om jämväl lagutskotten medräknas, vid 1938 års riksdag tolv tjänstemän, medan åtta tjänstemän (tre sekreterare och fem notarier)¹ voro i avsaknad därav. Av samtliga nio sekreterarbefattningar innehades vid 1938 års riksdag sex av tjänstemän med rätt till ersättning, och motsvarande siffra för övriga elva befattningar utgjorde likaledes sex, inberäknat ovannämnda notariebefattning hos bevillningsutskottet.

Vidkommande härefter frågan i vad mån ledighet från statstjänst erfordrats för fullgörande av uppdrag såsom sekreterare eller såsom notarie med sekreterargöromål hos andra ständiga utskott än lagutskotten eller såsom sekreterare hos kamrarna har en av oss verkställd undersökning, avseende 1938 års riksdag, utvisat följande. Av ifrågavarande sexton befattningar innehades vid nyssnämnda riksdag fjorton av statstjänstemän och två, nämligen

¹ Sekreterarna hos andra kammaren, första lagutskottet och jordbruksutskottet, två notarier hos statsutskottet samt en notarie hos vart och ett av första lagutskottet, andra lagutskottet och jordbruksutskottet.

befattningarna såsom sekreterare och såsom notarie med sekreterargöromål hos konstitutionsutskottet, av icke-statstjänstemän. Samtliga statstjänstemän, som tjänstgjorde såsom utskottssekreterare, voro under nyssnämnda riksdag helt eller i det närmaste helt lediga från sina statstjänster. Jämväl uppdraget såsom sekreterare hos konstitutionsutskottet krävde innehavarens hela arbetstid. Befattningarna såsom notarie med sekreterargöromål kunde emellertid i flertalet fall uppehållas utan eller med endast partiell ledighet från statstjänst, medan däremot för befattningarna såsom sekreterare i kammare ledighet från statstjänst erfordrades i ganska stor utsträckning. Förhållandena under 1938 års riksdag torde åtminstone för utskottens del i stort sett vara belysande jämväl för läget under närmast föregående riksdagar. Bemärkas bör dock, att såvitt en av riksdagens lönekommitté verkställd utredning utvisar, innehavarna av ifrågavarande notariebefattningar tidigare synas hava åtnjutit längre ledighet än vad som varit fallet under 1938 års riksdag; måhända sammanhänger minskningen med indragningen av rätten till ersättning för mistad avlöning i statstjänst. För sekreterarna hos kamrarna torde arbetsbördan och behovet av ledighet från statstjänst under 1938 års riksdag hava varit mindre än normalt.

Av framställningen från lagutskotten framgår slutligen, att arvodena å ifrågavarande befattningar i dessa utskott äro för låga för att kunna locka för uppdragen kvalificerade hovrättsjurister att söka dessa befattningar. Även arvodena å motsvarande befattningar hos övriga utskott torde emellertid i jämförelse med avlöningen å de befattningar i statstjänst, från vilka förstnämnda befattningar hittills väsentligen rekryterats, knappast kunna sägas vara i och för sig tillräckligt höga för att i fortsättningen säkerställa en rekrytering av befattningarna med statstjänstemän i samma löneställning som tidigare. Sekreterarbefattningarna hos andra ständiga utskott än lagutskotten hava sålunda hittills i flera fall uppehållits av statstjänstemän i byråchefsställning; sekreterarbefattningen hos jordbruksutskottet har under senare år uppehållits av en hovrättsjurist. Nuvarande sekreterararvode, vilket för samtliga utskott utom statsutskottet utgör — med inräknande av föreslagen arvodesförhöjning å 75 kronor — 1,125 kronor, understiger avlöningen för byråchef i högsta löneklassen, utgörande inklusive rörligt tillägg efter 3 procent 1,152 kronor. I anslutning till vad reservanterna inom riksdagens lönekommitté framhållit torde det kunna konstateras, att riksdagen för att å sekreterarbefattning kunna förvärva en byråchef måste erbjuda ett arvode, som med skäligt belopp överstiger en dylik befattningshavares lön i statstjänst. Nämnda belopp, som väl knappast kan sättas lägre än vad som utöver bibehållen lön plägar utgå för uppdrag såsom sekreterare i av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté (i regel 180 kronor i månaden), är att anse såsom ersättning för — såsom reservanterna uttryckt det — det obehag och den direkta uppoffring, som kunna vara förenade med att under en del av året avbryta den ordinarie statstjänsten. Beaktas bör även i detta sammanhang, att mycket höga krav måste ställas på innehavarna av ifrågavarande synnerligen ansvarsfulla och krävande sekreterarbefattningar. Med hänsyn till vad ovan anförts torde man kunna utgå från att, i den mån nuvarande utskottssekreterare med rätt till ersättning för mistad avlöning lämna riksdagstjänstgöringen, rekryteringen av ifrågavarande sekreterarbefattningar med högre statstjänstemän kommer att avsevärt försvåras. Fallet Engblom ävensom framställningen från lagutskotten har vidare visat, att rekryteringssvårigheter kunna uppkomma jämväl ifråga om befattning såsom notarie med sekreterargöromål. Till dylik befattning torde numera icke kunna påräknas ansökningar från statstjänstemän i 26:e eller högre lönegrader. Detta uttalande gäller dock endast under den förutsättningen, att ifrågavarande tjänstemän

varken äga rätt till ersättning för mistad avlöning i statstjänst eller vid sidan av riksdagstjänsten kunna uppehålla statsjänst. Det må emellertid i detta sammanhang framhållas, att även om arvodesbeloppen kunna sägas vara väl knappt tillmätta, erfarenheten sedan år 1934 givit vid handen, att en tillfredsställande rekrytering av lediga befattningar hos riksdagen likväl kunnat ernås. Detta förhållande förklaras delvis därav, att, såsom redan framhållits, befattningshavare med rätt till ersättning för mistad avlöning stått till förfogande, varjämte riksdagsjämten i ökad omfattning synts hava förenats med statstjänst, men torde även sammanhånga därmed, att yngre tjänstemän kunnat anlitas för uppdragen i fråga.

Av det anförda torde framgå, att de svårigheter som framträtt inom lagutskotten beträffande rekryteringen av de högre befattningarna, ingalunda äro att hänföra till några för dessa utskott rådande särskilda förhållanden utan hava sin motsvarighet hos övriga ständiga utskott och i viss mån även hos kamrarna. För lagutskotten synas olägenheterna av de nuvarande avlöningsbestämmelserna emellertid hava gjort sig gällande i högre grad och tidigare än inom andra utskott på grund av ofta förekommande ombyten å befattningarna därstädes. Inom övriga utskott hava svårigheterna i viss mån undanskjutits därigenom att för befattningarna stått till förfogande tjänstemän med rätt till ersättning för mistad avlöning i statstjänst, samt att vissa notariebefattningar kunnat förenas med statstjänst. Den redogörelse för förhållandena inom andra utskott än lagutskotten och i kamrarna, som nu lämnats, torde vara av betydelse för bedömning av de åtgärder, som böra vidtagas i anledning av framställningen från lagutskotten. Redogörelsen synes nämligen giva stöd åt den uppfattningen, att en lösning av lagutskottens problem bör sökas efter linjer, som kunna följas även för de andra utskotten och kamrarna.

I detta sammanhang synes det böra framhållas, att säkerställandet av en god rekrytering av de högre befattningarna hos riksdagen torde vara en angelägenhet av sådan vikt, att kostnadsfrågan måste bliva en jämförelsevis underordnad betydelse. Denna fråga har icke heller vid senaste revision av avlöningsbestämmelserna trätt i förgrunden, vilket är förklarligt, då det här rör sig om ett ringa antal befattningar. Ansluter man sig till nyss angivna ståndpunkt i kostnadsfrågan, synes därav följa, att man bör eftersträva, att icke riksdagens olika organ vid utseende av sina ledande tjänstemän bindas av bestämmelser, som kunna begränsa deras möjlighet att tillförsäkra sig den sakkunskap, de anse erforderlig.

I det läge, arvodesfrågan för närvarande befinner sig, synas från nyss angivna utgångspunkt följande tre lösningar kunna övervägas.

1. Generell höjning av arvoden.

Denna utväg har anvisats av reservanterna i lönekommittén och bankoutskottet såsom lämplig i en situation som den nu förevarande, då arvodesbeloppen uppenbarligen i vissa fall måste anses vara väl knappt tillmätta. Svårigheten är att riktigt avväga arvodesförhöjningen, så att densamma å ena sidan icke blir onödigt stor och å andra sidan icke så liten, att den blir utan nämnvärd inverkan på rekryteringen. Arvodesförhöjningen måste emellertid under alla förhållanden göras generell och sålunda tillerkännas samtliga sekreterare och notaries med sekreterargöromål. Att uteslutande höja arvoden för lagutskottens befattningshavare torde näppeligen innebära en framkomlig väg.

Mot en generell arvodesförhöjning talar emellertid, att densamma skulle tillkomma jämväl tjänstemän, som äga uppbära ersättning för mistad avlöning eller i större eller mindre utsträckning uppehålla statstjänst vid sidan av riksdagstjänsten. Det kunde måhända vara tekniskt möjligt att i förstnäm-

da fall reglera ersättningens storlek, ehuru komplikationer härvid ej torde kunna undvikas.

2. Beviljande av tilläggsarvoden i särskilda fall.

Denna lösning ansluter sig till det förfaringssätt, som tillämpats i fallet Engblom. Mot detta alternativ talar, att dess tillämpning skulle verka upplösande på den enhetlighet i avlöningssystemet, som särskilt bankoutskottet fäst stort avseende vid. Fördelarna med detta alternativ äro, att detsamma redan prövats i praktiken samt att det icke såsom alternativ 1 medför onödiga utgifter. Tilläggsarvode skulle nämligen endast utgå, då det efter prövning visat sig vara erforderligt att bevilja dylikt arvode för att förvärva särskild kvalificerad person till viss befattning eller bibehålla sådan person vid befattningen. Det må i detta sammanhang erinras, att i det av 1938 års riksdag godkända civila avlöningsreglementet intagits en bestämmelse, enligt vilken Kungl. Maj:t äger att för nyss angivna ändamål medgiva utbetalning av högre lön än den reglementsenliga. Tillägg till arvode å riksdagstjänst bör givetvis icke beviljas befattningshavare, som är berättigad till ersättning för mistad avlöning eller vid sidan av riksdagstjänsten uppehåller statstjänst. Sålunda bör krävas, att befattningshavaren huvudsakligen ägnar sig åt riksdagstjänstgöringen.

Storleken av ett tilläggsarvode synes i fråga om statstjänsteman böra bestämmas efter samma grunder, som tillämpats i fråga om den särskilda ersättningen till Engblom. Arvudet skulle alltså bestämmas till det belopp för månad räknat, som ungefär motsvarar vad befattningshavaren i genomsnitt för månad under hela riksdagstiden skulle hava uppburit, därest övergångsbestämmelsen angående rätt till ersättning för mistad avlöning varit tillämplig å honom. Vad beträffar tilläggsarvode till icke-statstjänsteman synes detta kunna bestämmas med utgångspunkt från belopp, som beviljats statstjänstemän å motsvarande befattning.

Prövningen av ärenden rörande tilläggsarvode till Engblom har, såsom ovan framhållits, skett i den ordning, som stadgas i § 3 mom. 2 reglementariska föreskrifter för riksdagen. Det kan emellertid med fog göras gällande, att tillämpningen av detta stadgande på hithörande särskilda avlöningsfrågor innebär en alltför omständlig procedur, och det kan ifrågasättas, om det ej vore lämpligt att här införa ett enklare förfarande, som står mera i proportion till ärendenas vikt. I sådant avseende synes böra övervägas, huruvida icke beslutanderätten beträffande tilläggsarvode, varom här är fråga, skulle kunna anförtros antingen åt vederbörande kammare eller utskott efter kanslideputerades hörande eller ock direkt åt kanslideputerade. Därest dylikt bemyndigande synes böra lämnas, torde föreskrift härom böra intagas i avlöningsbestämmelserna, i vilka dessutom i sådant fall villkoren för beviljande av tilläggsarvoden och grunderna för beräkning av desamma skulle angivas. Bemyndigandet att besluta rörande tilläggsarvode synes härvid lämpligen böra begränsas till att avse vissa belopp, förslagsvis högst 500 kronor för sekreterare och 300 kronor för notarie med sekreterargöromål, allt för månad räknat.

3. Återförande av rätt till ersättning för mistad avlöning i statstjänst för sekreterare hos kammare och hos ständigt utskott samt notarier med sekreterargöromål.

För en återgång till denna löneform kunna åberopas de skäl, som på sätt framgår av den härvid fogade promemorian anförts för löneformens tillämpning på ifrågavarande befattningshavare. Då emellertid mot löneformen rikts den berättigade anmärkningen, att densamma gynnar de statsanställda framför de icke-statsanställda befattningshavarna, synes ett återinförande av löneformen böra kombineras med införande i avlöningsbestämmelserna av en

föreskrift av innebörd, att tilläggsarvode må under motsvarande förutsättningar, som skulle gälla för statstjänstemän ifråga om ersättning för mistad avlöning, utgå till icke-statstjänsteman med belopp, som kanslideputerade bestämma enligt de under punkt 2 angivna grunderna. Genom en dylik föreskrift skulle principen om lika lön för lika arbete kunna upprätthållas även i fortsättningen.

Av det föregående torde framgå såsom önskvärt, att frågan om en omreglering av arvodesbeloppen för de högre riksdagstjänstemännen upptages redan vid 1939 års riksdag. Skulle det emellertid icke vara möjligt att vid början av denna riksdag ernå en definitiv lösning av nyssnämnda fråga, synas provisoriska åtgärder, att tillämpas tillsvidare under riksdagen, kunna vidtagas i anslutning till ettdera av ovanberörda alternativ 2 eller 3.

Stockholm den 28 december 1938.

Ernst Eriksson.

Sten Widlund.

P. M.

angående rätt för viss riksdagens personal att erhålla ersättning för på grund av riksdagstjänstgöring mistade avlöningsförmåner i statstjänst.

Före år 1922 ägde samtliga statstjänstemän under ledighet för riksdagstjänstgöring uppbära å statstjänsten utgående avlöningsförmåner med undantag av tjänstgöringspenningar, därvid ifrågavarande avlöningskostnader bestredos av respektive departements eller verks avlöningsanslag. Sedan nämnda år nytt avlöningsreglemente för allmänna civilförvaltningen trätt i kraft och däri stadgats, att under ledighet av angivet slag hela lönen skulle avstås, fann sig riksdagen böra övertaga kostnaderna för ett bibehållande av statstjänstemännen vid deras förutvarande avlöningsförmåner under tjänstgöring hos riksdagen. Den sålunda tillkomna rätten till ersättning för mistade avlöningsförmåner i statstjänst, vilken ersättning bestämdes till två tredjedelar av de avstådda löneförmånerna, tillerkändes emellertid endast innehavarna av vissa — sammanlagt 20 — mera ansvarsfulla befattningar hos riksdagen, vilka befattningar i regel kunde förutsättas taga befattningshavarnas hela eller huvudsakliga arbetskraft i anspråk, nämligen sekreterarna hos kamrarna och i de ständiga utskotten, fyra notarier med sekreterargöromål i statsutskottet samt en dylik notarie i vart och ett av de övriga ständiga utskotten ävensom kamreraren i statsutskottet.

Riksdagens beslut i ämnet fattades år 1923, sedan vissa provisoriska bestämmelser tillämpats under 1922 års riksdag, och grundade sig på en utredning rörande ifrågavarande ersättning, som verkställdes av en av fullmäktige i riksgäldskontoret på riksdagens uppdrag tillsatt kommitté (*1922 års lönekommitté*).¹ I sitt den 27 november 1922 avgivna yttrande, vilket finnes tryckt såsom bilaga till 1923 års kanslideputerades memorial nr 2, framhöll kommittén beträffande frågan om ersättning för mistade avlöningsförmåner, bland annat, följande.

»Då det gäller att bedöma denna ersättningsfråga, kunna, såvitt kommittén ser saken, tre olika lösningar diskuteras.

En anordning, som vid första påseendet kan synas möjlig, är den, att den statsanställda personalen, som tjänstgör hos riksdagen, icke skulle beredas någon särskild ersättning för de löneförmåner, vederbörande nödgats avstå i sin statstjänst. Den ekonomiska förlust, vederbörande härigenom komme att vidkännas, skulle antingen kunna kompenseras genom höjda arvodesbelopp eller ock lämnas utan varje slag av compensation. Den förra anordningen — en kompensering med höjda arvodesbelopp för de statsanställda — skulle emellertid föranleda, utom en väsentlig omredigering av arvodesstaten, ett till synes omotiverat särskiljande mellan sådana befattningshavare, vilka äro innehavare av statstjänster, och sådana, vilka ej äro statstjänstemän, med högre arvodesiffror för de förra än för de senare. Vidtoges av nu angivna orsak en generell förhöjning av arvoden för all riksdagens

¹ Ledamöter i denna kommitté voro redaktören C. G. Ekman, bankofullmäktigen E. Kristensson, borgmästaren K. E. von Geijer, förste deputeraden i riksgäldskontoret greve J. G. Lagerbjelke, riksgäldsfullmäktigen V. Larsson, statskommissarien A. G. Thorstenson och andra kammarens sekreterare P. A. Cronvall.

kanslipersonal, skulle arvodesförhöjningar ifrågakomma, där de icke kunde anses vara av omständigheterna betingade. Frånsett de lönetekniska svårigheter, som härmed äro förenade, synes en dylik utväg icke vara tillräddig. Skulle man åter tänka sig ett borttagande av all ersättning utan att någon kompensation lämnas, torde med sannolikhet kunna förutses, att just till de befattningar, där den i stats-tjänsten vunna erfarenheten är för riksdagen nyttig och önskelig, någon kompetent sökande icke skulle anmäla sig, eller med andra ord att riksdagen skulle gå miste om de kvalificerade statstjänstemän, vilkas biträde erfarenheten visat hava varit för riksdagens arbeten synnerligen gagneligt. Den sålunda antydda utvägen med borttagande av all ersättning vare sig med eller utan särskild kompensation anser kommittén icke lämpligen böra beträdas.

En annan möjlighet, som inom kommittén diskuterats, har varit att definitivt fastställa det vid 1922 års riksdag beslutade provisoriet, nämligen beredande av ersättning i viss utsträckning åt all statsanställd personal. Goda skäl kunna ock anföras för en dylik anordning. Men å andra sidan lämnar dock ett dylikt system rum för vissa anmärkningar, särskilt på grund av den starkt generaliserande form, varmed det tillämpats. En följd av denna generalisering har blivit, att systemet kan i vissa fall medföra ett obehörigt gynnande av de statsanställda framför den övriga hos riksdagen tjänstgörande icke statsanställda personalen. Det avser nämligen att åt alla statsanställda bereda en förmån, som väl är berättigad i avseende å vissa befattningar inom riksdagen men saknar samma grund av berättigande i avseende å andra.

Kommittén har vid närmare överbäggande av spörsmålet ansett sig, med avvisande av nu antydda utvägar, böra till skärskådande upptaga en tredje möjlighet till frågans lösning. Denna innebär, att till innehavare av vissa befattningar inom riksdagen — framför allt utskotten — ersättning skulle i viss utsträckning beredas, medan för andra befattningshavare någon ersättning icke skulle ifrågakomma.

Det torde ej förnekas, att riksdagen vid sitt arbete har fördel av att äga tillgång till statens tjänstemän. Den erfarenhet och rutin i administrativa angelägenheter och den sakkunskap på förvaltningens skilda områden, som hos statstjänstemännen i regel förefinnes, underlättar och befordrar riksdagsarbetets jämna gång, och framträder detta särskilt vid det mera kvalificerade arbetet inom de ständiga utskotten, som jämväl i regel hittills anlitat äldre, i statsförvaltningen betrodda tjänstemän i ansvarsfullare ställning. Att erhålla dessas biträde måste anses vara för riksdagen av gagn, och synes riksdagen för detta ändamåls vinnande böra i viss utsträckning bereda dem ersättning för vad de å sina statstjänster gå i mistning på grund av tjänstgöringen hos riksdagen.

Innan kommittén lämnar ersättningsfrågan, vill kommittén allenast erinra, huru-
som inom kommittén diskuterats möjligheten av en anordning, varigenom det åsyf-
tade målet att åt riksdagsarbetet förvärva de kvalificerade statstjänstemännen skulle
kunna nås utan att utvägen av särskild ersättning behövde anlitas, nämligen den,
att i de av riksdagen fastställda avlöningsbestämmelserna arvodesbeloppen för de
befattningar, som lämpligen besättas med angivna tjänstemän, a priori sättas jäm-
förelsevis höga. Normen för bestämmandet av dessa arvodesbelopp torde emellertid
i så fall böra sökas efter en jämförelse med de högre och högsta lönegraderna
inom statsförvaltningen och förmodligen sättas ej obetydligt över dessa. Dylika
höga arvodesbelopp äro dock ej alltid betingade av omständigheterna; yngre per-
soner i lägre lönegrader kunna finnas lämpliga. Vidare torde med fog kunna
antagas, att vid fastställandet av dylika generella arvodesbelopp desamma icke bleve
satta så höga, att icke fara föreläge, att de högst kvalificerade tjänstemännen som
det låge i riksdagens intresse att förvärva, avhölles från att söka befattningar,
varom nu är fråga. Härtill kommer svårigheten för att ej säga omöjligheten att
efter tid uppskatta det arbete, som är förenat med ifrågavarande tjänster, och att

bestämma, hur mycket arbetstid fullgöres eller bör fullgöras å tjänsterummet. I vissa fall kan riksdagstjänsten, i större eller mindre utsträckning, förenas med statstjänst och tjänstemannen sålunda uppbära ersättning från båda hållen. I andra fall åter tager riksdagstjänsten sin innehavares hela tid och detta kan inträffa så med i övrigt likställda tjänster. Tydligt är, att i samma mån en person kan förena båda tjänsterna i samma mån kommer han i gynnsammare ställning till den, som får ägna längre tid eller hela sin tid åt riksdagstjänsten, och riksdagens viktigaste tjänstebefattningar höra till sistberörda kategori.

Vad kommittén i det föregående föreslagit torde innebära större smidighet och möjlighet att anpassa sig efter omständigheterna. En ganska säker garanti mot missbruk förefinnes däri, att det ligger i den statsanställdes ekonomiska intresse att taga så kort ledighet från statstjänsten som möjligt, då sådan ledighet måste medföra en något minskad inkomst.»

Frågan om ersättningen för mistad avlöning i statstjänst kom sedermera under omprövning av *riksdagens lönekommitté*, som fullmäktige i riksgäldskontoret enligt uppdrag av riksdagen tillsatte år 1933 för att verkställa utredning rörande avlöningsförhållandena för riksdagens personal och vilken kommitté den 15 december 1933 avgav sitt betänkande.¹ Kommitténs ledamöter delade sig beträffande nyssnämnda ersättningsfråga på två linjer. Medan fyra av kommitténs ledamöter önskade bibehålla ersättningen, föreslog övriga tre ledamöter i en vid betänkandet fogad reservation,² att denna löneförman skulle avvecklas.

Majoriteten inom kommittén motiverade sin ståndpunkt på följande sätt.

»Kommittén har till övervägande förehaft frågan, huruvida icke i samband med avvecklingen av dyrtidstillägget indragning jämväl borde ske av den rätt till ersättning för mistad avlöning i statstjänst, som enligt gällande avlöningsbestämmelser är tillförsäkrad vissa befattningshavare hos riksdagen. Genom en sådan åtgärd skulle den fördelen vinnas, att lönesystemet i alla avseenden bleve enhetligt och lättare att överblicka. Kommittén har emellertid, såsom ock redan antytts, ansett sig icke böra föreslå ett slopande av det nuvarande systemet huvudsakligen endast för att ernå en i och för sig önskvärd enhetlighet och enkelhet. I förevarande fall skulle nämligen detta mål kunna vinnas endast på bekostnad av huvudsyftet med avlöningsbestämmelserna, nämligen dessas ändamålsenlighet. Vad särskilt enkelheten beträffar, bör dessutom märkas, att ersättningen ifråga icke i nämnvärd mån komplicerar avlöningssystemet. — — — Den motivering, som av 1922 års lönekommitté framfördes för beredande av här avsedda särskilda ersättning och vilken legat till grund för riksdagens beslut i ämnet, måste alltjämt i alla delar anses äga full giltighet. Ersättningen har gjort det möjligt för riksdagen att få sitt behov av kvalificerad arbetskraft från statsförvaltningen tillgodosett. Ett slopande av ersättningen skulle med största sannolikhet äventyra denna möjlighet. Att under sådana omständigheter övergiva detta system har synts kommittén icke vara tillrådligt.

Enligt kommitténs mening torde det icke utan stora olägenheter låta sig göra att — såsom inom kommittén ifrågasatts — helt enkelt utbyta ifrågavarande ersättning mot en mer eller mindre godtycklig arvodesförhöjning. Genom en sådan anordning skulle nämligen avlöningsbestämmelserna förlora den smidighet och möjlighet till anpassning efter olika individuella förhållanden, som är förenad med det

¹ Betänkandet intaget i bundna riksdagstrycket för år 1934 efter bankoutskottets utlåtande nr 26.

Ledamöter i riksdagens lönekommitté voro riksgäldsfullmäktigen G. H. Andersson, redaktören O. H. Åkerberg, lantbrukaren J. Nilsson, konduktören H. K. V. Bäcklund, förste kontoristen E. G. E. Eriksson, statskommissarien A. G. Thorstenson och kanslirådet G. H. Berggren.

² Reservanterna voro herrar Åkerberg, Bäcklund och Eriksson.

nuvarande systemet därutinnan, att detsamma automatiskt medger högre avlöning åt en statstjänsteman i högre lönegrad än i lägre. Vad angår den förhöjning av arvodesbeloppen, som skulle kompensera förlusten av rätten till ersättning för mistade avlöningsförmåner i statstjänst, är att märka, att densamma komme att tillfalla samtliga tjänstemän och alltså även sådana, som eventuellt icke alls eller endast i obetydlig utsträckning behöva åtnjuta ledighet från sin statstjänst för riksdagstjänstgöringen. Bland andra skulle samtliga icke statstjänstemän utan särskild anledning tillerkännas förbättring i lönehänseende. Det torde vid avlöningsbeloppens bestämmande knappast kunna undvikas, att beloppen bliva å ena sidan för höga i sådana fall, då för ett uppdrag kan anlitas yngre tjänstemän i lägre lönegrad, och å andra sidan för låga för att med säkerhet kunna locka högre tjänstemän med för riksdagsarbetet särskilt värdefull erfarenhet och rutin. Sist angivna förhållande skulle givetvis vara ägnat att vid anställandet av nödig personal inskränka valmöjligheten för riksdagens vederbörande organ till en mera begränsad krets av tjänstemän. Rekryteringssvårigheter och fara för icke önskvärd sänkning av sökandes kvalifikationer kunna uppkomma. Uppenbart är vidare, att ett borttagande av rätten till ersättning för mistad avlöning i statstjänst kommer att uppmuntra tjänstemännen att söka i största möjliga utsträckning tjänstgöra å befattning i statstjänst, vilket i allmänhet torde menligt inverka på arbetet såväl i riksdagen som i statstjänsten.

Nu påvisade olägenheter skulle visserligen icke omedelbart göra sig fullt gällande, därest de statstjänstemän, som varit anställda hos 1933 års riksdag, vid fortsatt anställning hos riksdagen bibehölles vid den ersättning för mistad avlöning i statstjänst, de under de senaste riksdagarna åtnjutit, i den mån denna icke kompenserats genom arvodesförhöjning. Olägenheterna komme emellertid härigenom endast att undanskjutas för en kortare tid. Nyrekrytering av tjänstemän hos riksdagen förekommer nämligen rätt ofta, och man torde kunna utgå från att i samband med ombyte av tjänstemän förslag skulle framställas om att den nye innehavaren av befattningen skulle erhålla samma löneförmåner som den förutvarande.»

Reservanterna inom kommittén anförde till stöd för sitt förslag om avveckling av ersättningen för mistad avlöning i statstjänst följande.

»Före år 1922 hade samtliga statstjänstemän vid ledighet för riksdagstjänstgöring rätt att vid sidan av arvodet för riksdagsarbetet bibehålla sina för statstjänsten utgående löneförmåner med undantag av tjänstgöringspenningarna. När denna rätt upphörde, inställde sig självklart vissa övergångssvårigheter. De tjänstemän, som under de närmast föregående åren anlitats av riksdagen, voro vana vid den dubbelavlöning, som dittills betraktats som skälig. Om de i fortsättningen hänvisades till de av riksdagen anvisade arvoden utan en väsentlig höjning av dessa, skulle för dem en betydande inkomstminskning hava inträtt med den naturliga påföljden att många i riksdagsarbetet väl insatta och högt skattade tjänstemän ej längre stode till riksdagens förfogande. I det läge, som härigenom uppstod, erbjöde sig två möjligheter att säkerställa en för riksdagen tillfredsställande rekrytering; å ena sidan att genomföra en reglering av arvoden, å andra sidan att åt de tjänstemän, som för riksdagsarbetet skulle nödgats utverka ledighet från ordinarie statstjänst, bereda ersättning för den därav betingade nedsättningen i deras löneinkomster. Den förra lösningen hade utan tvivel varit den mest rationella. Det senare alternativet, som — visserligen modifierat att avse endast vissa befattningshavare — riksdagen, förmodligen av bevämlighetsskäl, på förslag av 1922 års lönekommitté stannade för, måste betraktas som ett provisorium. Men ett provisorium måste förr eller senare avvecklas. Enligt kommitténs mening torde tiden nu vara inne att skrida till en definitiv reglering av dessa förhållanden.

Kommittén kan ej finna de skäl, som av 1922 års lönekommitté anförts till förmån för det nuvarande systemet, giltiga för all framtid. Den smidighet, som syste-

met av dess förespråkare tillagts, existerar endast på papparet. I verkligheten hava under årens lopp mycket starka klagomål just beträffande bristande smidighet framförts mot systemet, anmärkningar, som ej så lätt låta sig tillbakavisas. Naturligtvis måste en viss generalisering vidlåda varje lönesystem. Detta gäller även det av kommittén här nedan förordade. Den fördel, som beträffande det nu gällande systemet ansetts bestå däri, att det automatiskt medgiver högre avlöning åt en stats-tjänsteman i högre lönegrad än i lägre, kan kommittén ej godtaga som någon dominerande förtjänst. Principen om lika lön för lika arbete bör ju ej alldeles förgätas, när det gäller att utmäta ersättningen till riksdagens tjänstemän. Samma lön bör sålunda enligt kommitténs mening utgå, vare sig innehavarna av befattningarna äro statstjänstemän eller icke. Och arvodena böra vara så avvägda, att de utan varje som helst tillägg motsvara skälig ersättning för tjänstemännens arbete.

Å andra sidan vill kommittén kraftigt understryka nödvändigheten av att arvodena tilltagas så, att de göra det möjligt för riksdagen att förvärva den högsta möjliga grad av expertis. Kommittén inser också, att om man vill tillförsäkra sig denna möjlighet på grundval av ett likformigt uppbyggt system, så som här tänkts, en och annan tjänsteman kan komma att erhålla en avlöning, som ej är motiverad av hans kvalifikation. Men denna risk är ej så stor, att den bör avskräcka riksdagen från att göra försöket. Enligt kommitténs mening bör det vara möjligt att inom ramen av nuvarande kostnadssumma, ja, i det långa loppet till en betydligt lägre kostnad, konstruera en lönestat, som ger större rättvisa och större likformighet, men ändå tillförsäkrar åt riksdagen den högt kvalificerade arbetskraft, som den anser sig behöva. Man torde därvid lämpligast böra utgå från en uppskattning av de krav, som kunna ställas på vederbörande befattningars innehavare. Om det anses, att för uppehållandet av en viss befattning kräves t. ex. byråchefs kompetens, bör lönen sättas i överensstämmelse härmed, dock med tillägg av ett skäligt belopp, avsett att ersätta befattningshavaren för det obehag och den direkta uppoffring, som kunna vara förenade med att under en del av året avbryta den ordinarie statstjänsten. På utmätningen av ersättningsbeloppet blir det beroende om tjänsterna hos riksdagen skola locka tillräckligt kvalificerade sökande. Kommittén håller före, att de belopp, som äro upptagna i dess nedan framlagda förslag, äro så avvägda, att de möjliggöra en tillfredsställande rekrytering. Å andra sidan medger ju systemet lätt nog en höjning, antingen generellt eller på vissa poster, om svårigheter i en framtid skulle uppstå.»

Enligt majoritetens förslag skulle arvodena å befattningarna såsom sekreterare hos kammare, såsom sekreterare hos ständigt utskott och såsom notarie med sekreterargöromål bibehållas oförändrade, dock med inräknande av utgående dyrtidstillägg, beräknat till 90 kronor i månaden.¹

Enligt reservanternas förslag skulle i samband med indragningen av rätten till ersättning för mistad avlöning arvodena å ifrågavarande befattningar förhöjas med belopp av respektive 170, 160 och 135 kronor i månaden.¹

Månadsarvodena skulle alltså — beträffande majoritetens förslag efter avrundning för ernående med 30 jämnt delbara belopp — utgöra

	enligt majoritetens förslag	enligt reservanternas förslag
för sekreterare hos kammare	1,089	1,260
för sekreterare hos statsutskottet		
för sekreterare hos annat ständigt utskott	888	1,050
för notarie med sekreterargöromål	690	825

¹ Från befattningen såsom kamrerare i statsutskottet, för vilken såväl majoriteten som reservanternas föreslogo en viss arvodesförhöjning, bortsågs i detta sammanhang.

Vid 1933 års riksdag innehades tre av hithörande nitton befattningar av icke-statstjänstemän. Medan dyrtidstillägget för de hos riksdagen å dessa befattningar anställda statstjänstemännen på grund av föreskrift, att detta tillägg skulle beräknas å sammanlagda avlöningen i riksdagstjänst och statstjänst, dock å högst ett belopp av 1,150 kronor, i regel begränsades till 90 kronor i månaden, ägde nyssnämnda icke-statstjänstemän uppbära dyrtidstillägg å hela sin riksdagsavlöning. Då de av majoriteten föreslagna arvoden skulle för de icke-statsanställda befattningshavarna hava inneburit en löneminskning, föreslog majoriteten, att dessa befattningshavare skulle vid fortsatt anställning å respektive befattningar bibehållas vid de avlöningsförmåner, de uppburo under 1933 års riksdag.

Enligt reservanternas förslag skulle — i syfte att underlätta övergången till det nya lönesystemet — de hos 1933 års riksdag å ifrågavarande befattningar anställda statstjänstemännen vid fortsatt anställning å respektive befattningar bibehållas vid rätt till ersättning med två tredjedelar av mistade löneförmåner i statstjänst, dock sammanlagt högst till vissa för en var av dem angivna belopp för riksdag, så beräknade att desamma, jämte den föreslagna arvodesförhöjningen, motsvarade vad befattningshavarna under de senaste riksdagarna i genomsnitt åtnjutit i ersättning av förevarande art.

Sedan riksgäldsfullmäktige till 1934 års riksdag överlämnat lönekommitténs betänkande, hänvisade kamrarna ärendet till kamrarnas talmän för att, efter behandling vid talmanssammanträde jämlikt § 3 mom. 2 av reglementariska föreskrifter för riksdagen, av talmännen överlämnas till bankoutskottet.

I skrivelse till bankoutskottet meddelade sedermera *talmännen*, att betänkandet behandlats vid talmanssammanträde, till vilket jämväl riksdagsutskottens ordförande samt kanslideputerade blivit kallade. I enlighet med den mening, som vid sammanträdet visat sig vara den förhärskande, föreslog *talmännen*, att kommittébetänkandet icke för det dåvarande måtte föranleda någon riksdagens åtgärd och att således de vid 1933 års riksdag godkända avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal måtte tillsvidare i varje fall under 1934 års riksdag, förbliva gällande i oförändrat skick.

I enlighet härmed avgav *bankoutskottet* icke något förslag till ändrade avlöningsbestämmelser att tillämpas under 1934 års riksdag. I sitt utlåtande nr 26 framlade utskottet emellertid förslag till nya avlöningsbestämmelser att gälla från och med 1935 års riksdag. Utskottet anslöt sig beträffande avlöningen till sekreterare hos kammare, till sekreterare hos ständigt utskott och till notarie med sekreterargöromål till den ståndpunkt, som intagits av reservanterna i riksdagens lönekommitté. I avseende härå uttalade utskottet:

»Enligt utskottets mening böra arvoden till riksdagens personal så avvägas, att de utan varje som helst tillägg utgöra skäligen ersättning för befattningshavarnas arbete. Samma arvode bör sålunda utgå, vare sig innehavaren av en befattning är statstjänsteman eller icke eller är statstjänsteman i högre eller lägre grad. — — — För att ernå ett i möjligaste mån enkelt och enhetligt lönesystem tillstyrker utskottet det av reservanterna inom kommittén framlagda förslaget till avveckling av den ersättning för mistad avlöning i statstjänst, som nu utgår till innehavarna av vissa befattningar hos riksdagen. Såvitt utskottet kunnat finna, böra de av reservanterna för dessa befattningar ifrågasatta förhöjda arvodesbeloppen kunna säkerställa en god rekrytering av dessa befattningar. Skulle emellertid i en framtid svårigheter härutinnan uppkomma, synes lämpligen avvägningen av ifrågavarande avlöningsbelopp då böra upptagas till av förhållandena betingad förnyad omprövning.»

Utskottet anslöt sig vidare i princip till den av reservanternas föreslagna övergångsanordningen. Enligt utskottets mening borde emellertid den i ämnet erforderliga bestämmelsen givas en delvis annan innebörd än reservanternas ifrågasatt. Härom anförde utskottet:

»I första hand betingas detta därav, att de nya avlöningsbestämmelserna äro avsedda att tillämpas först från och med 1935 års riksdag i stället för — såsom reservanternas förutsatt — från och med 1934 års riksdag. Övergångsanordningen bör därför avse vid sistnämnda riksdag anställda befattningshavare. Reservanternas förslag i fråga om ersättningens maximering torde vidare icke fullt rättvist avväga storleken av den ersättning, som bör utgå i de olika fallen, enär förhållandena under de senaste riksdagarna icke alltid kunna sägas vara utslagsgivande för den utsträckning, i vilken ledighet under kommande riksdagar måste förekomma. Den med maximeringen åsyftade begränsningen av ersättningen torde på ett smidigare sätt kunna ernås genom en nedsättning av ersättningens storlek från två tredjedelar till hälften av de mistade avlöningsförmånerna. Genom denna nedsättning skulle vederbörande komma i åtnjutande av i stort sett samma totala förmåner som enligt reservanternas förslag. Härjämte synes rätten till ersättning böra bibehållas för ifrågavarande tjänstemän även vid befordran till högre befattning hos riksdagen. Med hänsyn till nu angivna förhållanden har utskottet funnit sig böra föreslå, att de befattningshavare, som vid 1934 års riksdag äro anställda i befattningar, med vilka enligt 1933 års avlöningsbestämmelser är förenad rätt till ersättning för mistade avlöningsförmåner i statstjänst, må vid fortsatt anställning hos riksdagen i samma befattning eller i annan befattning, med vilken är förenad dylik rätt, utöver av utskottet föreslagna arvoden, uppbära ersättning med hälften av vad befattningshavarna visat sig hava på grund av tjänstgöring hos riksdagen avstått av till innehavd statstjänst hörande avlöningsförmåner. — — — Den av utskottet sålunda förordade bestämmelsen torde lämpligen böra såsom en övergångsbestämmelse fogas till de nya avlöningsbestämmelserna.»

Utskottet hemställde i sitt utlåtande, att riksdagen måtte med tillämpning från början av 1935 års riksdag godkänna vid utlåtandet (utl. nr 26/1934) fogat förslag till avlöningsbestämmelser för riksdagens personal.

Bankoutskottets utlåtande föranledde debatter i båda kamrarna. Första kammaren avlog utskottets hemställan, vilken emellertid bifölls av andra kammaren. Vid gemensam votering segrade andra kammarens mening. De av 1934 års riksdag sålunda godkända avlöningsbestämmelserna hava i de delar, varom här är fråga, varit oförändrat gällande under 1935—1938 års riksdagar.